Broj 1 Poštanski tekući račun. (Conto corrente colla posta.) U Trstu, 1. januara 1924. Pojedini broj 20 cent. God. III.

„Istarska Riječ"
izlazi svakog četvrtka uveče. Svakog drugog četvrtka donaša literarni prilog „Mladi Istranin". Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 4 lira
za svaki centimetar visine u širini jednoga stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust prema pogodbi. Plaća se i utužuje u Trstu. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju ni u kojem slučaju.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

Uoči nove godine

Prije rata, a možemo reći i prije nego li što se raspalo staro carstvo, mi smo istarski Jugoslaveni imali tri zastupnika u Carevinskom Vijeću u Beču, imali smo Klub naših pokrajinskih zastupnika i političko Društvo za Hrvate i Slovence u Pazinu. Što su naši zastupnici u Beču ili u Poreču uradili, sve se to redom bilježilo u našem starom časopisu «Našoj Slozi», koja je izlazila u Trstu, a neko vrijeme i u Puli. Ta ista «Naša Sloga» donosila je i zaključke i upute Političkoga društva — tako da je taj list bio jedinim pravim glasilom naših prvih ljudi, narodnih vodja i prvaka, kojima smo rado iskazivali posluh i poštovanje.

Medjutim su Istru pritisli crni dani: od naših narodnih vodja i prvaka neko je morao preko granice , a neko Bogu na račun. Razišli se gotovo svi — nestalo ih...

No ako smo mi njih i izgubili, ipak smo u ovoj svojoj nesreći toliko sretni, što se je sačuvao velik dio njihova dugotrajnoga rada. Prva i najsvetija dužnost nas, koji smo ostali, bila je, da plodove njihova rada što dulje sačuvamo i što bolje obranimo.

Da te plodove sačuvamo i obranimo, trebalo je iznajprije da sebi nadjemo put, kojim ćemo da udarimo. To nije bilo teško; put je već ležao pred nama kao ocrtan. Stari je to bio put, kojim su išli prvi vodje i mi za njima. Tim putem idemo i danas; a oni, koji nas poznadu, znadu, da ne ćemo s njega nikada da skrenemo.

Što i kako su naši prvaci radili, to je, kako već napomenuto, zabilježeno u staroj «Našoj Slozi». Godišta toga našega najstarijeg časopisa naše su najjače uporište. Glasilo naših prvih vodja služi nam kao svijetao fenjer u ovoj našoj mrkloj noći, i mi ne poznajemo većeg zadovoljstva i ljepše sreće, nego li nam je daje osjećaj, da je i ova naša današnja «Istarska Riječ» živa slika i prilika stare «Sloge», koja kao preporodjena i pomladjena u njoj još uvijek živi i napreduje.

Iako je «Naša Sloga» negdje u početku rata prestala da izlazi, nisu zato prestale da pišu ruke onih, koji su bili njeni dugogodišnji vjerni saradnici. Mi smo i za vrijeme rata i poslije sloma pisali u razne novine — ali sve u duhu one naše nezaboravne «Sloge». Štaviše, mi smo prije dvije godine i pô i opet uskrsli negdašnju «Našu Slogu», čime smo uvelike bili udovoljili mnogobrojnim Istranima, koji se još i danas s neiskazanom ljubavi sjećaju glasila naših starih vodje i prvaka.

Naši protivnici, sljedbenici nekakve tobože kršćanske «struje», koji su u svom listu i prije rata napadali naše stare zastupnike, pa i samu Družbu Sv. Ćirila i Metoda za Istru, napadali su i nas i to na najogavniji, čovjeka upravo nedostojni način. Mi — nesamo što smo šutjeli na sve napadaje, već smo pače za volju izmirenja s našim protivnicima žrtvovali ime našega lista i promijenili ga u «Istarsku Riječ». Kršćanski «strujari» su nas unatoč tome i opet ostavili, ali mi smo nastavili svoj rad, dakako uvijek u duhu naše stare «Sloge» i možemo s potpunim pravom da izjavimo, da je ova naša «Istarska Riječ» izravna nasljednica lista, koji su u prošlosti duhom i rodoljubljem svojim nadahnjivali Dobrila, Vitezić, Mandić, Spinčić, Laginja i toliki drugi nezaboravni narodni trudbenici.

U tome je naša snaga naša najveća nada i ponos naš.

«Istarska Riječ» pod svojim sadašnjim naslovom izlazi evo tek treću godinu, ali kako je ona uredjivana sasvim u duhu, smislu i pravcu negdašnje «Naše Sloge» i kako je svi naši drže nasljednicom negdašnjeg glasila istarskih Hrvata, te možemo reći, da naša «Riječ» stupa novom godinom u *pedesetišestu godinu svog života.*

Sasvim smo svijesni teških dužnosti, što nam, osobito u ovo ružno doba, nameće tako krupno nasljedstvo, ali obećajemo i našim starim vodjama i narodu našem u Istri i na otocima, da ćemo ulagati naše najbolje sile, da nam i u buduće naš list bude na visini, na kojoj je i danas i da ćemo nastaviti ići putem, što su nam ga ostavili naši predji, brez obzira na «strujare». Naši stari nisu htjeli ni klerikalizma ni antiklerikalizma, a toga ne ćemo ni mi. Mi poznamo samo Boga i narod! I ništa drugo.

U to ime neka je sretna nova godina svima našima: prisutnim i odsutnim...

Ples i noćno klatarenje

Ples je jedna od najprirodjenijih igara kod svih prosvijetljenih i neprosvijetljenih naroda na zemlji. Plesalo se od Adama do danas, a plesat će se dok bude svijeta i vijeka.

U stara poganska vremena ples nije imao samo današnje zabavno značenje, već je imao više vjerski i ćudoredni značaj, naročito kod naših praotaca, starih Slavena. Kod drugih starih naroda bilo je takodjer zabavnih, ratobornih i nećudorednih plesova, kaošto ima i danas kod naroda na nižem stupnju čovječanske naobrazbe ili kulture. Naši praoci, stari Slaveni, plesali su u hramu Božje prirode,

pod visokim, granatim lipama

i po livadama kraj svojih zadružnih kuća. Uz ples se pjevalo nabožne, ljubavne i junačke pjesme. Ples je bio pod nadzorstvom zadružnih starješina ili svećenika. Vjersko-obredni plesovi igrali su se oko krvnih žrtava, koje su se palile u počast njihovih bogova ili božica.

Kako vidimo, kod naših pradjedova ples je imao vjerski, ćudoredni ili moralni, zabavni, zdravstveni i prosvjetni značaj. Mi smo danas sa svojim zabavnim plesovima na nižem stupnju ćudoredne kulture nego su bili naši stariji. Zašto? Pogledajmo malko!

Gdje, kako, kada i zašto se pleše?

Kod današnjih plesova već se ne gleda ni na vjeru, ni na Boga, ni na ćudoredje, ni na zdravstvo ili higijenu, ni na uljudnost, ni na sram čovječji. Sve ide danas samo za modernizmom*), a ne pitajući se, što je to moderno*).

Dakako da pri tom nitko ne pita, da li je sve dobro, što držimo da je moderno.

Kod svake moderne misli, stvari, djela, odijela i plesa moramo gledati, da ono što je moderno ne škodi duši i tijelu. Sve što je moderno moramo posmatrati

sa vjerskog ćudorednog, zdravstvenog i gospodarskog gledišta.

Čovječji um treba da ima uvijek pred sobom ove četiri točke. Nije pametno, da se oponaša sve što je moderno. Teško onom čovjeku, koji se svakoj novotariji ili modernoj stvari ropski pokorava, a da prije nije dobro promislio, da li će mu to koristiti ili škoditi.

Ali današnji svijet malo pazi na to. To najljepše vidimo kod današnjih plesova, moda i cifrarenja. Pogledajmo si najprije današnje plesove. Pleše se u kojekakvim krčmetinama ili u takvim lokalima, koji ni najmanje ne odgovaraju zdravstvenim propisima. Tu se pleše u prašini, u roju bezbrojnih mikroba ili bolovnih klica, i u pokvarenom zraku. Pleše se do kasno doba noći, a gdjegod i do jutra. Mladež i djeca dolaze na takve plesove bez svojih roditelja ili skrbnika, pa se skiću po noći bez ikakvog nadzorstva. Plesa nema, a da u njemu ne vlada i alkohol ili opojno piće, jer zato se i drži ples, da u njemu gostioničar traži. Tu se pleše u pripitom stanju i takvi

plesovi, kojih bi se i sami divljaci sramili.

Tu čuješ svega i svašta, ali dobra ništa. Tu se grdi i psuje sve u šestnaest. Nema skoro plesa, a da nema i tučnjave.

Današnji se dan obično dolazi na ples u finom odielu i cipelama, pa se već kod prvog plesa pokvari i jedno i drugo. Osim toga nekoje djevojke, da budu tobože ljepše i simpatičnije, rabe budi kakva ljepšala ili kozmetična sredstva, bez obzira, da li to škodi zdravlju ili ne. Sa današnjim modernim plesovima, modom, alkoholom širi se takodjer jedno od najgnjusnih zala, a to je

nemoralnost i prostitucija.

Kamo nas vodi taj «moderni» put? U posvemašnju propast. Hoćemo li i nadalje ići tim «modernim» putem? Ne, podniposto ne! Krenimo na pravi put i okanimo se ludih i modernih novotarijal Držimo za moderno samo ono, što je istinito, dobro i lijepo, a to je sve ono, što ne škodi ni duši ni tijelu. Ako se i pleše, nek se pleše u čistim i zdravim lokalima ili pa pod vedrim nebom, ali

ali daleko od krčme

i to samo po danu.

Noćni plesovi i noćna klatarenja nisu za poštenu i valjanu djevojku, a ni za poštenog i valjanog mladića. Noć je za kojekakve potepuše, namiguše i besramnice. Noć je za noćne ptice grabilice, za zmije, zvijeri, lopove i skitalice, a ne za valjane ljude.

Kad plešemo, nemojmo zaboraviti na

jugoslovensko kolo,

kojeg su nam ostavili naši stariji. Nema mu prigovora ni sa zdravstvenog ni sa ćudorednog gledišta. Svaki narod se ponosi svojim plesovima, ponosimo se i mi našim.

Danas može napredovati samo onaj narod, koji je prosvijetljen ili naobražen, a kod nas se premalo pazi na to. U nedjelje, blagdane i uveče premalo se čita. Zato uzmimo u ruke dobre knjige, čitajmo pripovijetku, pjesmice, poučna štiva, to će nam više koristiti nego svi plesovi današnjeg kova.

Učimo doma našu mladju braću,

koja polaze talijanske škole, jer po današnjim školama i učiteljima bit će pravi analfabeti. Kako će jedamput u svijet, ako ne znaju čitati i računati? Nikako! Danas će njima trebati više nego ikada, da dobro poznaju svoj majčin jezik, jer s njime će moći u slavenski svijet, gdje će dobiti zarade. U Americi i u druge svjetske države ne će moći da idu, jer će one imati dosta svojih državljana.

Slaven će morati medju Slavene.

Zato treba da dobro pozna svoj jezik, koji je grana slavenskih jezika. Ne mojte se sramiti ni **materinskog jezika ni jugoslovenskog imena!** Nek vas zovu kako hoće, vi tudje poštujte — svojim se dičite! Kad vas nazovu pogrdnim imenom barbari i «ščavi», vi im takodjer oprostite, jer znajte, da ne znaju što govore. Takvim pogrdnim imenom mogu da vas nazovu samo ljudi bez čovječanskog uzgoja i morala, koji su zaslijepljeni svojim ludim pretjeranim ili fanatičkim naciionalizmom, pa ne vide dalje od nosa.

Nama se nije treba bojati,

da smo sami. Iza nas stoji preko sto i pedeset milijuna naše braće. Slaveni drže u svojim rukama **šesti dio svekupnog kopna,** a to je preko **dvadeset i dva milijuna četvornih kilometara,** t. j. preko dvije Evrope ili preko 70 Italija. Kad bi se ta zemlja umno ili racionalno obradjivala, ona bi mogla da hrani nesamo sve Slavene nego uz njih još najmanje oko tisuću miljuna ljudi. Zato ne mojmo pred nikim zatajiti, što smo već kažimo čisto i bistro: ja sam Hrvat, ja sam Slaven, koji ljubim svoje, a tudje poštujem. Tko mrzi naš jezik, mrzi i nas, a tko mrzi nas, mrzi i našu braću, a tko mrzi nema prava zahtjevati, da ga drugi ljubi, jer sa mržnjom odsudjuje sam sebe pred čovječanstvom i Božanstvom...

*) Riječ «modernizam» ima svoj korijen iz latinske riječi modus, iz koje su nastale današnje riječi moderno, moda, modernizam. A što znači ta riječ? **Modus** znači **način,** t. j. ono što spada na djelo ili na čin; način, kako tko misli, kako se tko odijeva, kako se tko vozi, kako tko pleše. Može značiti i običaj, ukus, novotariju i nošnju po novom ukusu itd.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Diplomatske «fraje». - Antantina obećanja, ludom radovanja. - Strani žurnalisti.

Mi Fijumanci probavljamo...

Probavljamo nesamo ono, što smo po božjoj milosti poblagovali ovih blagdana, već baš kao prava goveda, preživamo ono, što smo sve progutali u ovo nekoliko posljednjih godina.

Svi preživamo... I osjećamo, kao da su nam još u ustima oni dobri zalogaji, što smo ih prije šest godina uživali — jedni u «Filodramatiki» a drugi u Čitaonici. A to je bilo oko Božića 1918. i na staru godinu. I prije i poslije...

«Consiglio Nazionale» pozivao je u Filodramatiku celu Antantu, a najviše, dakako, Italijane, a naše Narodno Vijeće častilo je u Čitaonici samo Franceze, Engleze, Amerikance, a razumije se, i Srbe. Čajanke, šampanjac, mrzle i tople večere, torte i svakovrsni bomboni — to je u ono burno vrijeme bio glavni diplomatski rad Italijana i Jugoslavena na Rijeci. I Italijani i mi Jugoslaveni tražil smo put do srca «kordijalne Antante» — kroza želudac. Najzada tako se radilo i u Parizu i u Rapallu. I tamo se morala najprije pogutnuti Učka pa odmah za njom dva kunfetića, pak Nervožu — i odmah za njim čašica šampanje. Così va il mondo — diplomatico...

Sjećam se kao i danas onih vražjih Franceza, kako u Čitaonici izmedju jednoga «tanga» i drugoga, uvjeravaju naše, da će upravo biti onako, kako ćemo mi... A i oni obrijani generali i admirali engleski i američki kimali su izmedju jedne dekoltirane gospodje i druge glavom na sve, što ih se pitalo: — Yes! Yes!

I svi smo pjevali:

Čika Pera putuje,
Z Wilsonom se rukuje:

Wilson njemu odgovara:
Fiume jugošlava — šalaj!

I u to smo ime — dakako, — pili. Sve u šesnaest. Katkada i u — sedamnaest... Jesmo — Boga mi!

Pa i oni drugi — Antantari — i oni su pili, i te kako! Pili i uvjeravali... Jedan veli, da mu je čas prije stiglo pismo iz Londona, drugi, da mu juče pišu iz Pariza, treći, da je primio brzojav iz Washingtona, da stvar stoji izvrsno. Pa da ne piješ? Pa da ne pjevaš: — Šalaj?...

Šalaj, šalaj pa šalaj —
Pošla cura na tranvaj...

I to bi trajalo sve do malih ura. A mi bismo se negdje pod zoru vraćali kući, svi rumeni od silnog diplomatiziranja i uvalili bismo se u postelje s toplim i dragim osjećajem, da smo onoga dana, to jest — one noći — izvršili jedno veliko, patriotsko-diplomatsko djelo.

Osobito je svečano bilo na posljednji dan godine. Sve kao i prije navedeno, samo obilatije i ukusnije. «Kordijalna Antanta» i Amerika sva u gali, sa svim mogućim ordenima na prsima. I sa svim mogućim i nemogućnm parfemima. To igra, to blista, to miriši — to puca... Jest, pucalo je... Šampanjac je pucao. Sve uređeno kako treba — čisto diplomatski.

O ponoći utrnula se za čas ona silna svjetla. Tišina. Onda opet svjetlo i klicanje. Pa opet tišina. Neko govori. Govori hrvatski i nazdravlja: Novom ljetu i svim našim nadama i ufanjima. Govornik svrši. Burni Živio! — i Hip! hip! hura! i — Vive la France! Onda opet tišina! English spoken! Neko govori engleski i čestita novo ljeto! Olrajt! — Opet: Hip! hip! hura! i Vive la France! I franceski se govorilo — a zatim i opet udri u ono hip! hip! hura! i Vive la France! i vive la Inglintera i Amerika i sve tako.

Iza toga «cercle», pa predstavljanja, čestitanja, uvjeravanja: od «Soče do Vardara» i opet sve tako.

A muzika igra: «Lijepu našu...» Allons enfants... i God save the king...

Pa da ne piješ!

Pa da se ne pomamiš!

Ako smo mi ovako diplomatizirali u našoj Čitaonici, kako su pak šampanjizirali i banketirali oni drugi u Filarmoniki? Valja naime da znate, da su i kod njih bili razni engleski, franceski i amerikanski generali i admirali, koji su i njih uvjeravali kao i nas što su. Ali kao i nas — sve onako iz učtivosti. I u Filarmonici se nazdravljalo u sva tri jezika i pjevale se sve tri, četiri himne, a namjesto: šalaj, šalaj pak šalaj — orilo se tamo: O Italia o morte! — i Bin — ban — bon — col rombo del canon...

Pa da ne piješ!

Pa da se ne pomamiš!

Sa žurnalistima bilo je još zabavnije. Bilo je medju njima i čestitih, koji su savjesno izvršili ono, što su obećali, ali bilo je i «mentalofga». Njih je bilo najviše. Oni su dolazili i k nama i u Filarmoniku, pa kad su bili siti, govorili su kod nas, kako je nama godilo, a Talijanima, kako je nijma bilo najviše po volji. A mi kao «pravi diplomati» vjerovasmo sve, što nam se drobilo. I pili! pili! pili!

* * *

Bože dragi, gdje su sada svi oni obrijani generali, admirali i svi oni drugi Antantari i žurnalisti? Tko zna, da li nas se još sjećaju?

Ja bih rekao, da nas se sjećaju, ali onako kao i preklanjskog snijega. Sve me je strah, da su sva ona čeljad gotovo kao i napoletanski mornari: Pasade le feste, gabado el Santo...

Hip! hip! hurrrra! **Rokac.**

IZ RUKAVCA.

Polnočnica.

Očekivali smo, da će barem ove godine proći polnočnica bez pijanskog smetanja, no nije bilo moguće.

Uz sve poteškoće života, bezposlica, plaćanje svih mogućih taksa, još se nadje takvih, u mozgu utučenih individua, koji ne samo po cesti i gostionama, već i u crkvi pokazuju bezsramno svoju učtivost. Osobito su se na polnočnici istakli tom bezsramnošću, dvojica iz Matulji. Jer su obadvojica dosta bistri, te mjesto da budu drugima za primjer, oni i druge razvadjaju. Sramota je, da se je moralo radi takvih incidenata poskrbiti, da kod crkve straže karabinijeri!

Neočekivano čuli smo u crkvi vrlo ljepo pjevanje mješovitog pjevačkog zbora, komu smo vrlo zahvalni i preporučamo mu, da i napred ustraje u slozi, jer to je još jedina utjeha. Pjevalo se i misilo — naravski — samo u hrvatskom jeziku. Hvala Bogu, u tome nas nitko ne smeta i neće dok budimo složni.

Lov.

Već 3 godine obstoji u Rukavcu i lovačko društvo, koje broji preko 100 članova.

To lovačko društvo nije još uspjelo do danas, da bi barem jedan dan sakupilo većinu članova, da podju zajedno na lov. Većina članova misli, da je to jedno materijalno društvo i gledaju samo, da podave čim više divljači, ne znaju pak, da je to većim djelom sportsko društvo i da bi morao svaki član paziti, da se divljač ne utamani. Ima i takvih članova i nečlanova, koji uz pušku i pse sa postavljanjem žice (zamke), ploča i gvoždja (željeza) posvema uništavaju divljač. — Takvi stvorovi, morali bi biti kažnjeni po zakonu od 18. novembra 1882. sa globom i zatvorom. Uopće svaki pravi lovac dužan je, da prijavi svakoga koga zateče u nezakonitom lovu.

Za sada dosta, a drugi put iznijet ćemo javno imena takvih lovaca, proti kojim će se postupati zakonitim putem. — Lovac.

Pozor!

Javlja se djacima, koji pohadjaju gimnaziju u Krku, da prema naredjenju prosvjetnog odjeljenja Velikog Župana u Splitu, obuka počinja 3. januara 1925.

D 69 1976

NAUČNA BIBLIOTEKA PULA

IZ GOLOGORICE.

Nema skoro istarskog sela, eda se ne čuje po koju jadikovku i vapaj. Samo mi šutimo, jer smo na to navikli. Šutiti je lijepo i premudro, ali ne uvijek, jer bi kogod mogao misliti, da smo nijemi ili mrtvi. Ne živimo više negdašnjim starim životom, već samo životarimo u tuzi i nevolji. Ni kod nas nema ljeta ni proljeća, a kamoli bogate jeseni. Posvud samo tama, posvud studen vlada, a koga led bije, toga sunce ne grije. I nas je pohodila stara poganska božica zala. Nadarila nas svakojakim bolestima, a ponajviše škrlatinom, difterijom, groznicom, malarijom, itd. Mnoge je kuće zavila u crno ruho, jer im je poslala u viječnost njihove premile. Premalo se pazi kod nas na zarazne bolesti, koje su prilijepčive, te se lako prenašaju iz jedne kuće u drugu. Ljetina je bila loša. Žita je bilo manje nego drugih godina, samo kukuruza, tu i tamo, bilo je malko više. Kupusa i repe je bilo takodjer malko više nego lani. Šljiva i drugog voća imale su samo nekoje kuće, i to samo za želju. Vina je bilo manje nego prošle godine, jer je mnogo grožđja sagnjilo i obolilo. A i to malo ne možemo prodati ni pošto ni po ništa, a novaca treba da barem porez možemo platiti, da nam ne uzmu i ono par zrna kukuruza iz kuće. Porezi su pretjerani, te ne znaš zašto i otkuda nama da plaćamo takve poreze, prireze, takse, itd. Kao što nema pazinska jama mjere, tako valjda nema ni kod oporezovanja. Jedamput je bilo teško platiti porez, dok si prodao vino, kako si sam htio, a kamoli ne će biti danas, gdje ne možeš zaslužiti ni pribijene pare. Tko ima šuma i blaga, još bi mogao, koju paru dobiti, ali toga je kod nas malo. To mogu imati samo pojedinci, a ne svi. Polja imamo malo, a i to malo je neplodno, jer mu fali gnoj, a gnoja nema bez stoke, a stoke nema bez livada, pašnjaka, šuma i sijena, a svega toga je kod nas premalo. Nekoji imadu malko konjskog sijena, ali i to je ispod cijene. Da nema nade, teško bi nam bilo, ako je i nada varave ćudi, ali ipak mi se nadamo, da će nam budućnost donijeti bolji, slobodniji i mirniji život. Naša župa po narodnosti ili krvi jest slavenska. Ima medju nama i par italijanskih obitelji, ali te nijesu stalno medju nama, već odlaze i dolaze po svojoj volji. Medju nama ima i po koje zrno opojnog ljulja, ali ništa zato, mi znamo svejedno razlikovati ljulj od pšenice bjelice. Mi ćemo ostati i dalje pšenica; mi ćemo ostnta, što jesmo: mi ćemo ostati Slaveni. Kameleone u spodobi čovječjoj, koji svaki čas mijenjaju svoju boju, nijesmo ljubili, nit ćemo ljubiti, jer je to nečovječanski. Tko svoje ljubi, a tudje poštuje, to je za nas pravi čovjek. Tko pa kaže, da tudje ljubi, a svoje mrzi, to nije čovjek. Ljubav i poštovanje ne mogu živjeti pod jednim krovom sa mržnjom. Tko ljubi, ne mrzi, a tko mrzi, ne ljubi. Kako je pak sa školom? Škola je sada zatvorena zbog bolesti, a za nas je zatvorena već davno, jer otkad je poitalijančena, nema joj pravog života. Sada imamo učitelja i učiteljicu iz starih južnih pokrajina Italije. Mi priznajemo, da im je teško medju nama, jer nas ne razumiju. Ali priznajemo i to, da je nama i našoj djeci još teže s njima, jer i mi i naša djeca ne razumijemo njih, a mi siromasi tomu nismo krivi, već je kriva narav, koja nas je tako stvorila i odgojila. Po kraljevskom zakonu imademo pravo, da nam se djecu u dodatnim satovima poučava i u materinskom jeziku, ali toga nema, zato je naša sveta dužnost, da svi mi, koji znamo čitati i pisati, da naučimo našu djecu čitati i pisati u svom jeziku, da nas jedamput djeca ne budu psovala i grdila. Pomozimo našoj djeci, da ne idu nepismeni u svijet! Znajmo, da ako im mi ne pognemo, današnja će škola malo ili ništa!

IZ BREGI KRAJ BUZETA.

Mnogi od nas smo išli na općinu da nam se u izbornom imeniku poprave lanjske pogrješke, a tih pogrješaka ima u nas kao u tikvi sjemena. Samo nam nije pravo, što na općini zahtijevaju, ako je obitelj krivo unešena, posebnu krsnicu za svakog člana obitelji, a ove ne izdava badava v. g. župe-upravitelj. Drugo: ne čini nam se pravo po zakonu da naša općina zahtijeva od reklamanata pismenu molbu, razumije se u italij. jeziku. Ali ako misle oni na općini, koje inače mi općinari hranimo, da će nas «stufati» te da ćemo se odreći svojoj državljanskoj pravici — jako se varaju. — Mi smo seljaci — tvrdi i tvrdoglavi za svoj posjed i za svoje pravice. Mi plaćamo; mi davamo Bogu Božje, a kralju kraljevo: mi zato zahtijevamo od svojih sluga i službenika (ne gospodara) na općini — da nas i naše poštuje. Svakomu svoje!

IZ VIŠNJANŠTINE.

Kruti sistem pobiranja poreza.

Kako svagdje, tako i mi ovdje ćutimo težak teret svih mogućih taksa i poreza, a da drugo i ne spominjemo. No najviše nas muči sam način pobiranja.

U Motovunu je uzeo u zakup pobiranje poreza neki izrod Tossich, (čitaj Tošić), koji je možda došao sire prodavati iz Ćićarije u Rovinj i tu je načinio malo novaca, da može svoju krv janjičarski mučiti i nemilice haračiti.

Svi se ljudi tuže na njegov nelijep način, jer postupa s njima upravo kao sa zvjerima, a pogotovo, ako nisu donijeli dosta novaca, a još i više ako govore svojim jezikom.

No u njegovoj su ekzatoriji kadri da nametnu i lijepe svotice za troškove ekzekucije a i uzimanje interesa ne samo na dospjele obroke, već i na one, koji još nisu ni dospjeli, a i na zaostale poreze, koji se uplaćuju u budućoj godini.

Svima je teško, što italijanskim sistemom imamo stalno dospijevajuće obroke, na koje se mora da plaća i kamate.

U našim je krajevima velika siromaština, novaca nema, pa zato malo koji može da točno plaća.

Nije čudo ako pojedincima dodje za platiti samo za troškove ekzekucije 60—70 lira, pa ako tome ubrojimo troškove oružane pomoći i globe, kamo dolazimo. Ne znamo, kako mogu da nametnu u jednom selu toliko troškova za ekzekuciju svakom pojedinom seljaku. Tako dolazi na hiljade dnevno samo za to, pa zar su toliki troškovi?

To je svim ljudima dozlogrdilo, pa se i sami Italijani na ni tuže.

Uz to kad zaplijenjuju (pinjorivaju) ljudima ponajviše govedu i uopće domaće životinje, procijenjuju ih vrlo nisko. U Bačvi su jednom procijenili jedno govedo, koje vrijedi oko 4000 lira, samo 1300.— a 2 krmčeta drugom samo 600 Lira, dok samo jedan vrijedi 1300.— lira!

Tako se dalje ne može. Proporučamo višim financijalnim oblastima, da malo bolje kontroliraju g. Tossicha pri njegovom utjeravanju poreza.

IZ BADERNE.

Otkad se preselio iz ovog svijeta naš blagopokojni župnik Gorec, naša je župa bez svojeg duhovnog pastira. Katkada dolazi k nama velečastiti g. župnik iz Žbandaja, ali vrlo neredovito. Na dan sv. Mavra došli su naši starci na sv. misu, ali uzalud. Svećenika nije bilo. Takovih slučaja ima mnogo. Nesretni se vjernici moraju više puta kao izgubljene ovce povratiti se kući.

Pred 3 godine išla je jedna deputacija k presvjetlom biskupu Pederzolli-u u Poreč, da ga moli za jednog svećenika, ali on je utvrdio da ih nema veleći: «Ja ne mogu niti spavati od prevelike skrbi za Badernu». Nato je obećao, da će nam u najkraće vrijeme priskrbiti svećenika. I deputacija je dakako veselo otišla kući, uzdajući se u poštenu riječ jedne više crkvene glave.

No prošle su i tri godine, a župnika još nemamo, pa ako presvjetli ne može spavati od skrbi za Badernu, on je jako malo spavao u ove 3 godine.

U Badernu bi ionako rado došao svaki župnik iz okolice, jer je Baderna na lijepem položaju, lijepa je župa, a i dohodarine ima dosta. Samo biskupija bi morala da pokaže malo dobre volje.

Učiteljicu imamo samo jednu i to Talijanku, tako da naša jadna djeca ne razumiju ništa, a i ništa ne će naučiti. Za srpsko-hrvatsku poduku prijavljeno je oko 60 djece, ali i to je sada pošlo u dim, kako i sva obećanja s italijanske strane.

Što će jednom biti iz naše mladeži? Veliko zlo. Mnogi će svršiti i u zatvorima! A tko će pak za to odgovarati pred Bogom? Naši gospodari, a i naš presvjetli biskup, koji nam ne dopušta niti naše propovjedi u crkvi, čime dokazuje, da vrlo loše pase svoje jaganjce.

No, presvjetli, odlučite se jednom, dajte nam narodnog svećenika, koji će skrbiti za uzgoj naše djece!

IZ SOVINJAKA.

Naši dobri prijatelji u Buzetu, te naše školske oblasti za Božić i Novu Godinu htjeli nas obradovati i obdarovati neočekivanim darom. Poslaše nam ital. učitelja i učiteljicu. Dvije učiteljske sile najednom! Da dà, da budemo zadovoljni i srećni! Eto, mi smo molili i zahtijevali godinu, dvije svoga hrvatskog učitelja, pa nam poslaše dva..., koji ne će biti s nama zadovoljni, a ni mi s njima. Jadna naša dječica!

IZ ZADRA.

Kad stranac zadje u selo, opaža, kako ga svak čudnom znatiželjom promatra i prati, postajući odjednom predmetom općeg seoskog razgovora i čavrljanja. — Ja sam taj dojam nedavno dobio ne u jednom selu ili u ovećoj jednoj varošici, nego baš u bivšem glavnom gradu Dalmacije, u Zadru. Pitao sam se u čudu, jeli to onaj ponosni, gospodski Zadar sa pretenzijama kakvog velegrada, stjecište provincijalaca, da se nauživu modernosti, komforta, eleganse i duha. Gdje je «Caffè Centrale» sa večernjim koncertima i probranom publikom, gdje su godišnje prvoklasne operne sezone, kad bi se lože «Verdi-a» pretvarale u divne izloge zadarskih ljepotica u najmodernijim toaletnim kreacijama, gdje je aristokratski nastup i tradicijonalna njihova gordost? Gdje su one uzorne i nestašne šetnje «Novom Obalom», koje su potsjećale na francusku rivijeru? Pa okolica zadarska sa silesijom ljetnikovaca i gospodom na ladanju; ekvipaže, kuteri i motorni čamci? Konobe pune vina, žare pune ulja, hambari kreati žitom sa velikih posjeda, gradjanstvo zadovoljno, radništvo sito i veselo!

Nadodje rat sa svim svojim posljedicama, prevrat, okupacija, katastrofalna izmjena novca i gradjanstvo osta bez sreslava. Počeli se prodavati posjedi i kuće grad pada u mizeriju blagostanje ode.

Aneksijom Zadra Italiji, politički odnošaji na poluostrvu nadju odjeka i u Zadru. Početkom se gradjanstvo zanašalo imperijalističkom politikom Italije u nadi da će tako doprinijeti i pospješiti dalnje okupacije i aneksije sjeverne Dalmacije te tako obezbijediti ekonomski razvitak Zadra, koji bi inače bio izoliran i otrgnut od svijeta (košto je de facto danas). Kad se vidjelo da se protiv medjunarodnih ugovora ne može ništa učiniti, priključili su se Zadrani današnjoj vladajućoj fašističkoj stranci u nadi, da će bar ona s obzirom na potpunu izoliranost grada, nastojati oko restauracije njihovog blagostanja. Ali ni to ne hasni, jer i ako Italija s gledišta narodnog i državnog ponosa uzdržava taj pasivni grad, ne može ni ona da i uz najbolju volju pravi čudesa. Jer napokon ona nije ni aspirirala na njegov posjed, odlučivši se na aneksiju jedino da udovolji onim iredentističkim vikačima, koji su jedino iz mržnje na Hrvate dozvali Italiju da ih «oslobodi». Kriviti Italiju radi prekarnog stanja, u kome se danas nalazi Zadar, nije kavalirski, a još je sramotnije, što to mora da konstatira jedan Hrvat.

Danas Zadar nije više grad, a nije ni selo; je neka čudna kombinacija, neki kompromis medju selom i gradom; novo izdanje Bruege-a u potrazi za svojim Rodembadhom: Zara o morte!

Spectator.

IZ ĆIĆARIJE.

Našu općinu u Račoj Vasi već mnogo mjeseci upravlja općinski komesar. U toj općini su naši žuljevi, naš trud i muke. Mi uzdržavamo sve činovnike na toj općini. Kako vode tu općinu ta naša gospoda, mi ne znamo. A niti znamo, što su nam dobroga učinili. Mi niti ne znamo, koliko imaju oni za plaću, a mi ih plaćamo. Ne znamo koliko imaju gubitka i dobitka. Znamo samo to, da smo imali preko 150 tisuća lira golovog novca kada smo ustanovili općinu. A znamo i to, koliko moramo platiti kada nas pitaju. Stoga bi željeli doznati koliko imamo još novca na općini i mnogo još drugih stvari. Mi ne možemo poći u općinski ured, da to pregledamo, jer nemamo svojih zastupnika na općini. Ali svejedno nama se čini, da bi mogli još novca imati, jer općina nam nije ništa novoga učinila, da bi bila zato potrošila. Dakako, za vrijeme izbora su nam općinski upravitelji obećivali ceste i Bognа, što još, a gdje je sada sve to? — No, svejedno bi željeli znati, do kada ne ćemo smjeti poći u kuću, koju mi uzdržavamo. — Gospodo na općini, radite pravedno i pošteno, pa ćemo biti svi zadovoljni. Nemojte nas mrziti, kada Vam mi davamo svagdašnji kruh. Naš rod i jezik nam je isto drag i mio, kao i Vaš Vama.

Općinari.

IZ SVIH SVETI (BUZET).

Mi smo još uvijek bez škole. Prošlog mjeseca doduše poslale su oblasti k nama gosp. učitelja Ćikovića, ali nakon osam dana, koncem novembra ostavi našu školu i nas. Mi smo se obradovali njegovom dolazku nama, ali valjda imao dobre razloge da nas ostavi. Eto tako smo i ovaj put ostali bez škole. Zlo je, znamo mi to, što naša škola nema posebne zgrade, a učitelj svoga stana. Nije ugodno, dašto, za učitelja, kada mora tražiti sobu u selu par kilometara daleko, a drugdje možda hranu.

IZ KAŠĆERGE.

Sa svih strana naše bijedne Istre čujemo samo tužne glase našeg jadikujućeg naroda ali o nama malo ili ništa. Mislit će kogod: A su ti sretni oni Kaščergani, otkada živu u sv. joj «Villa Padova». Ali ljuto se vara, tko tak plitko misli.

Kod nas su se takodjer nastanile dv nemile sestre: tuga i nevolja. I kod nas viće, plače, huče i nariče, ali ništa ne pomaž Dolaze nam pozivi jedan za drugim, da p timo porez, prirez, takse, itd., ali otkuda Naša župa ili porezna općina broji oko 60 stanovnika. Ako računamo na svakog stano nika poprječno 600 L, to bi trebalo samo z obuću i odijela svotu od 360 tisuća lira. Gdj su sada druge kućne potrebće: lijekovi, s mast, kruh, petrolej, itd. Za sve to treba n vaca, a mi nemamo banke ni kovaonice z njega. Kako ćemo dalje; kako ćemo platiti pr tjerane poreze i namete, to nasa gospoda n pitaju, već samo plati i šuti. Siromašna je naš župa već odavna. Njiva imamo malo, a i ov su izrodjene i jalove, jer imamo premalo gnoja Samo stočarstvom se ne možemo baviti, je nemamo dovoljno pašnjaka, sjenokoša i šuma

Jedini naš proizvod jest i mogao bi da bud vino, kad bi ga mogli prodati kao u stara vre mena, kad su k nama dolazili trgovci iz Slovenije. Ali danas i taj jedini naš proizvod ne možeš prodati; ako ga i prodaješ, moraš ga dati, kako će drugi, tako da više puta ne dobiješ ni za sumpor, ni za modru galicu, a ni za kolce, a kamo ti da njime platiš svoj trud. Ali i u tom jedinom proizvodu bili smo ove godine jako nesretni, jer nam je bila sjeverni dio naše porezne općine potukla nemila tuča (sela Bankovci i Ukotići su najgore prošla), pa nemaju nekoji vina ni za ocat, a kamoli za prodaju. Osim toga u vrijeme berbe mnogo je grožđja uništila gnjiloća zbog silnih kiša.

Žita smo imali manje nego drugih godina, samo kukuruza bilo je nešto više. Korijenje smo imali nešto više nego lani, pa smo mislili da ćemo si barem time malo svinje ili krmke podebeliti i nešto dalje držati, ali i tu nas je nesreća pohodila. Medju svinjama pojavila se kužna bolest, od koje ih je mnogo obolilo, a lijepi broj je podlegao toj pošasti.

Ni naše štale nijesu više slobodne kao negda. Posvud djavo vreba i ne da mira. Kod nas se negda nije ni znalo za krađu, ali sada je ta kuga došla i do nas. Pred par mjeseca dosuljaše se ne postanti zlikovci i do našeg sela, pa ukradoše obitelji Camus-Castro lijep par volova. Volova nema, a zlikovci nisu pronadjeni.

Pitat će kogod: što je sa školom, i kako sa njezinim zdravljem? Ni ona već ne živi zdravim naravnim životom, već je i ona dobila svoju neizliječivu rak-ranu, koja joj je već dva uda sasvim uništila, a sad dolazi na red cijelo tijelo. Po receptu ili propisu jednog državnog «najmudrijeg sveškolskog filozof-doktora» živjeti bi mogla još kakve tri godine, ako ju prije ne zateče još kakva druga bolest.

Eto, tako se živi kod nas. Ali mi još nijesmo izgubili nadu. Nadamo se, da će nam Nova godina donijeti bolji i slobodniji život od ove stare, koja umire.

Nova će nam godina donijeti više svijetla i slobode samo onda, ako budemo razumno radili i jedan drugog podnosili i pomagali, i ako budemo u seljačkoj slozi, miru i ljubavi živjeli. Nemojmo se sećati u tudje i nepoznate krajeve! Ostajmo na svom ognjištu i zemljištu! I Bog će biti s nama, ako bude seljačka sloga, mir i ljubav vladala medju nama.

IZ MARČANE.

Kod nas se još uvijek čuju naše mile istarske narodne pjesme i naše ročenice. Stalni smo, da nam ne će tu svetinju oduzeti nijedna viša sila ili vlast. To je naša narodna svetinja, koju ćemo i nadalje gojiti u našim srcima.

Čim su došli amo Talijani, naša srpsko-hrvatska škola bila je pretvorena u italijansku, te se sad na nikakve molbe ne poučavaju naša djeca u nadodanim satovima u našem jeziku. Mislimo, da današnji učitelji kroje sami školski zakon. Njima ne gospodari ni sama Mussolinijeva vlada. Oni jadnici misle, da će se naša djeca poitalijančiti, ali se ljuto varaju. Nek im nikada ne padne na um, da će naša djeca promjeniti onaj osjećaj, koji im je majka ulila u njihovu slavensku dušu.

Prije rata je i naše selo napredovalo u svakom pogledu. Danas više toga nema. Sve je mrtvo, sve potišteno i žalosno. Ljudi sve to više zapadaju u nove dugove i strijelimice jure u gospodarsku propast. Nije ni čudo. Danas živimo u takvim prilikama, da je svaki gospodarski napredak isključen.

P O D L I S T A K

Ernest Radetić:

Naša maještrovica

(Svršetak).

III.

U selu je ni bilo grdo. Z dicom se je slagala i ona su je štimala. Bija je još jedan mladi maještar tamo i oni su se spreteljili. Delali su školu skupa, jeno malo su se smijali, jeno malo vikali na dicu i tako bi njin pasiva dan.

A u večer, kad bi ustala sama u sojoj kamarici, počela bi pensati na soje doma, na svoju malu famejicu i pisala bi njim duge letere. Vajk je gorila, da se špera, da će dobiti misto u gradu, da će tornati nazad doma i da te biti jopeta skupa. «Strpimo se još to malo, još tih par mijeeci, forši će Bog pomoči, pak će biti bolje,» pisala bi. «A najzad te doj i vakance, pak ću — ko ne prije — uni bot za siguro doj doma.» I svaki bot bi u pismo vrgla kakovu lipu rožicu i speštala je mriž hartom. «To je iz moga vrtlića», bi pisala. A kad bi na prvoga čepala plaču, vrgla bi valje par fijorini na bandu i poslala bi doma.

Čuda je boti znala stati sve do potle ponoči poli okno i gledati lipu noč i misečinu i slušati, kako veselo kanta mali tič slavič u grmu pod njejin oknon. U gradu ga ni nikad čula. — —

Najzad se je spreteljila i s tin životon. Svuda okolo sela su bile lipe boščice i ona bi potle škole pošla tamo, da nabere rož, da se nagleda bilih čapi ovac i da počine u hladu kakovega velikega duba. U tih boškah je lipo kako u kraljestvu. Meka zemlja, friški busi, zelene grane, lipe rožice svakega kolura i trava okolo nje širili su okolo sebe tako lipe vonje, da bi čovik bija zabija na sve grdo na ten svitu. Po kakov trak sunca, ča je zapadalo, zmaknuja bi se zmriž granami i liščem i pogladija bi je po licu. A ona bi zaprla oči i delala, kako da spi — —

Najedanbot bi doletija z nikolde mladi maještar, pokršija bi par gran i prenuja je. Sja bi polidanju i počeja šaptati sve liplje i liplje beside, sve slajža i slajža imena, kakovih još nikada ni čula, i oni su tako, namurani, pasivali najlipče dane svoga življenja — — —

Zeleni bršljan, ča se je uvija okolo kripkega duba nad njima veselo se je šinija, prike je i sam bija namuran u dub, kojega je ljubija i grlija, kako kad mladi ljudi mladu — —

Ma i tomu je doša kraj.

Daleki ljudi, koji nisu čuda pitali, kako ona živi i kako je gre, poslali su je po drugi bot hartu, da mora poj drugamo, di ni maještra, u drugo selo, daleko na drugon kraju svita — — I ona je morala pojti, ko je stila, da ne ustane priz kruha — — Morala je ustaviti mladega maještra, dragu svoju školsku dicu i lipe boške i sve ča je tote bilo drago i pojti drugamo — —

IV.

Bila je jur zima, kad je pošla ča iz sela, u kojen je bila do sada. Sila se je na železnicu u vagun tretega razreda i povezla se na svoje novo misto. Vani je jur bija pa prvi snig. I u vagunu je bilo dosta zima — — Kesno po noči fermala se je ferata na nikon šlacijonu, daleko od sela, kamo je imala pojti. Snig je pada posvuda naokolo, kako kakove bile muhe, da se je komoč vidilo od njega. Pitala je od hiže do hiže i iskala, di bi mogla naj kakov vozič, da je poveze u selo i najzad ga je — sva ledena i prozebla — našla.

Ubolila se je. Legla se je u postelju i ležala debelo misec dan. Najzad se je ustala i počela delati školu. Cilu se je zimu vukla bona. Daleko od doma, daleko od svih, ča su je ljubili, bila je prepuštena sama sebi — — —

A kada je nazad došlo lito, i sva se zemlja zbudila, a njive i boške zazelenile, zašla je iz soje kamarice i ona. Vajk je kašljala. Poli samu školu je imala jedan mali vrtlič, pošla bi u nj, sadila rožice i tamo bi mriž njima zabila na svoje muke i žalosti, na svu svoju tugu i na cili svit — — —

Kad je došla vamo bija je vrtlič pun traja i troskoti, svi zapušten. A ona ga je svojima bilima rukicami raskopala i posadila svake foze rož i učinila od njega veliku lipotu. Kako kad mati skrbi i brine se za svoju dicu, tako je ona škrbila za svoje rože. Predikala bi z njihovima busi, kako da je razumidu — — —

A dica, skin bi škola finila, razbijala bi se, ki po grablje, ki po vodu i pomogla bi je zalivati i čistiti vrtlič. Dica su je štimala, kako i svoju mater i bila bi sve učinila za nju — —

Ma ni tote je nisu puštili. Po treti bot su je poslali hartu, da ustavi to misto i da ide drugamo.

IZ TRVIŽA.

Na izmaku smo staroj godini, a približavamo se novoj. Kakva će biti ta nova godina, Bog zna, a kakva je bila stara, to nam je dobro poznato. Mnogo nam je zla donijela a malo dobra. Ljetina je bila slaba, ali zato smo iz dana na dan bogatiji novim nametima i porezima. Otkuda će se platiti sve što gosposda zahtjevaju, to je teško ni pomisliti, a kamoli kazati. Ali ni to nije sve. Ne biju nas samo slabe ljetine i pretjerani porezi i bolesti, već nas je pohodila i druga kuga: krađe i paleži. Čovjek nije više gospodar ni od svoje ovce ili krave, vola ili krmka, a ni od svoje staje ni kuće, a da mu je ne zapali lopovska i paklena ruka. I kod nas ima onih poganskih ljudi, koji se drže one stare poganske poslovice: «Tko se ne osveti, taj se ne posveti». Zato ima i takovih, koji će ti iz osvete zapaliti staju, kuću i sijeno; posjeći loze ili voćke, a da ih zato ni najmanje peče savjest. Takvi zlodusi bili su i oni, koji su prošlog mjeseca, u našem selu Frankovići, zapalili šest staja, a kad su siromašni seljani išli da gase i da sebi oslobode marvu, pucali su ti demonski robovi na njih iz pušaka kao na frontu. Žalosno je da se što takva dogadja u našem slavenskom selu i to u dvadesetom vijeku. Ali što ćemo, kad nema žita bez kukolja. Na školskom smo polju sada mnogo bogatiji, jer imademo četiri učiteljske sile: dvije naše i dvije inorodne. I kod nas se, kao i u ostalim slavenskim školama, uči u prvom i drugom razredu samo italijanski. Teško našoj djeci, a i samim učiteljima, kad moraju učiti ono, što nije za njih i što se protivi svim pedagoškim, moralnim i prirodnim zakonima. Premalo je mudar onaj famozni filozof, koji je skrpario zakon, po kojem se sve slavenske škole u Italiji moraju u roku od pet godine da poitalijanče. Kad bi bio on imao malo više pedagogičnog i čovječanskog duha u sebi, a manje fanatičnog, ne bi bio što takva napisao i uzakonio, da se ne sramoti pred čovječanstvom. Taj zakon je kriv, da naša djeca sve to manje vole školu. Škola im je mučiona, a ne učiona. Ako tako dalje bude išlo, za deset godina imat ćemo u Istri drugu Kalabriju, ali samo još goru nego onu u južnoj Italiji. Analfabetizam će iz dana na dan rasti, moral i uzgoj će padati. Krađje, ubojstva i nasilja će se množiti, a škola bit će mrtva sa svom svojom «filozofskom» reformom. To je budućnost naše škole, ako se ne nadje pametnijih i svjesnijih ljudi, koji će dati narodu ono, što mu po prirodnom i božanskom zakonu pripada. Tu će se ispuniti ona premudra poslovica, koja kaže: «Čovjek snuje, a Bog odredjuje». Nadamo se, da će se i naše tužno stanje jednom promijeniti na bolje, zato budimo složni, jer: sloga je od Boga, a nesloga od zloga!

IZ POLJANA.

Odavle se rijetko koji javlja kao da nas nema. A ipak smo još tu živi, a bogme i nekoliko zdravi i u srcu baš onakovi, kakove nas je majka rodila. To što se ne javljamo, treba odbiti na to, što nemamo ništa dobra da javimo, a opet tužiti i jadikovati nam se ne da, kad i onako svak zna, da ne možemo biti zadovolni.

Svaki dan dobijemo po koji novi platežni nalog; danas nas zovu na Volosko radi kuća, sjutra nam donese općinski fanat poziv da platimo nekakve komunalne takse... pet šest dana zatim opet takse na obitelji, pa šovratače na vraga i njegovu mater i sve tako. Ja ne znam, što će to biti ni otkuda ćemo mi moći sve to da plaćamo...

Zarade nema nikakve. Ono malo vina, što imamo, prisiljeni smo da prodamo za jeftin novac, dok sve što nam treba, moramo da plaćamo i te kako skupo. Signori! Malo manje poreza i taksa, a malo više zarade, ne bi škodilo!

Ljetina bila je prilično dobra, krumpira nije bilo baš koliko prošle godine, ali je zato bilo nešto više vina. No, kako sam već napomenuo, mala nam korist i od toga.

Takovo je eto naše gospodarsko stanje. Rdjavo, brate, sasvim slabo. A što da rečem o školama? Za danas reći ću samo to, da imamo italijanskog učitelja, koga naša djeca ne razumiju. Pa njemu nije ni stalo, da ga djeca razumiju. Pa ni učiteljica ne mari za njih, stoga nije ni čudo, ako nam djeca znadu svakim danom manje. Žaludu je: ako učitelj ne razumije djece, i djeca njega, i ako se sav ne posveti školi — uspjeha nema i ne može da bude.

A kako je pak s općinom? — pitat će tkogod.

Kako znate, naša općina počinje na Slatini u Opatiji. Tko stupi na naš teritorij, mora više puta sebi da začepi nos, a to je znak, da smrdi. I zaista smrdi. Da je naša općina riba, rekli bismo, da smrdi — od glave. A možda će i biti tako, nego o tome drugi put više. O tome, i o našoj općinskoj šumi, koju će brzo uništiti na veliku štetu naroda i općine, ako se bude pustilo gospodu na općini da s njome gospodare kako do sada i da se sječe sve što sekira može da zahvati....

Gospodarstvo

TKO JE KRIV KATASTROFI NAŠIH DRUŠTAVA U BADERNI?

Teško pitanje. Govori se, nagadja se, kaže se prstom na krivce, piše se u novinama, ali sve ono, što je tome pridonijelo, to znade sam Bog.

U Baderni su se osnovala dva društva i to godine 1900. Društvo za štednju i zajmove, a 1903. Gospodarsko društvo.

Lijepa je bila ideja osnivača, medju kojima na prvom mjestu spominjemo blagopok. našeg župnika Gorca, koji je bio u cijelom našem životu jedna svijetla zvijezda — koja nam još i danas pokazuje svoje nažalost utrnute trakove, jer je iz velikog truda — kao svagdje u toj golo-Istri — malo urodilo.

Lijepa je bila ideja, ali slaba baza.

Društvo za štednju imalo je odgajati ljude na štednju te uz princip samopomoći i potpomagati ih novčano uz što niži kamatnjak, i tako ih spasiti nesamo od lihvara, koji su onda najbolje uspijevali, nego i od naših političkih protivnika. Znade se, da samo ekonomski nezavisan narod može da uživa potpunu političku slobodu, a to osobito obzirom na naše prilike, gdje su Talijanaši upotrebljavali svakojake metode, pa se nisu žacali ni tog niskog sredstva, da materijalnu obvezu našeg čovjeka pretvore i u moralnu, e da ga na taj način što lakše odnarode.

Gospodarsko je društvo imalo da nabavlja svojim članovima sve ono, što im u gospodarstvu treba; kao sjeme, orudje i umjetni gnoj itd., a i to da naš jedini proizvod — vino — digne u kvaliteti toliko, da može uspješno konkurirati i da mu nadje prikladna tržišta.

No, kako sam rekao, podloga je bila slaba.

Istina je, inteligentni su utemeljitelji imali uz ideju i smisao, ali da li je naš narod u ovim krajevima bio na sve to uzgojen ili pripravljen, da li je on shvatio zamašitost svega toga?

Tko je ikada posjećivao naše glavne skupštine, tko je pratio rad naših odbornika, koji je s njima odgojen i medju njima živi, mora to nažalost zanijekati.

Glavni uzrok katastrofi leži u tome, što mnogi naši ljudi, koje su inače mnogi smatrali najsposobnijima, nisu imali smisla za zadružnu organizaciju.

Pa da, svaki zid, koji ima slab temelj, počinje skoro pokazivati pukotine i rušiti se, a temelj društvu jesu sami članovi, njihova svijest i njihov moral.

Sve ono zlo, koje dolazi i koje se smatra općenito glavnim uzrokom pada, kao na pr. slaba i nepoštena uprava, to je samo nužna posljedica onog prvog zla, jer bi svjesni i moralni zadrugari prije ili kasnije eliminirali sve ono što je štetno za boljitak zadruge.

Što je zadruga i njezina imovina za većinu naših zadruga?

Mnogi bi mi možda mogli i neopravdano reći da griješim, kad tvrdim da zadruga nije društvo osnivano sa stanovitom svrhom od samih zadrugara, već da je to nešto, što dolazi iz Ljubljane ili sada iz Trsta ili plod maštanju onih inteligentnih ljudi, koji su kod osnivanja sudjelovali i da imovina zadruge nije imovina sviju članova, već je to imovina kojom gospodari uprava, a korist ide možda i njima, a najviše Ljubljani ili Trstu.

Pravo kaže onaj, koji — prikazivajući greške u našim zadrugama — veli, da se oni, koji su izabrani u upravni odbor, smatraju pravim gospodarima, t. j. onima, koji mogu samovoljno da raspolažu sa društvenom imovinom. Tu ću misao specijalno za Badernu modifikovati, jer su se nekoji odbori zbilja toga držali t. j. da su gospodari, dok je bilo najviše odbora, koji ne samo da se nisu smatrali gospodarima, već su ili mučke ostavili cijelu upravu poslovodji, koji je samovoljno radio, a oni su mu bili kao neka vrsta savjetnika, ili su pak bili igračkom poslovodja, koje je Z. Z. iz Ljubljane slala.

Što bi se reklo na to, da je poslovodja u neko vrijeme imao takav auktoritet, da je pače mogao i nogom da izbacuje neposlušne odbornike sa sjednice? Ali to je prava istina.

Naravno, da pri tome odbornici nisu ni iz blizu znali za svoje dužnosti a ni za svoju veliku odgovornost pred članovima.

Društvo za štednju i zajmove bilo je na neograničeno jamčenje, te su uzimajući lanjsko stanje jamčili svi svojom imovinom, što iznaša oko 16 milijuna lira, pošto u tom društvu ima mnogo prilično bogatih članova. Gospodarsko društvo garantovalo je ograničeno, t. j. svaki član za 100 lira, što iznaša oko 15.000 lira.

Kako vidimo, tu je jedna velika razlika u jamčenju, koju su zli upravnici i samovoljno poslovodje do kraja znali da izrabe.

Uz takve prilike nije htio nitko, pa ni Zadružna Zveza, da Gospodarskom društvu dade povećih zajmova, jer se svatko bojao za svoj kredit, a pošto je bio jedan poslovodja za oba društva, on je preko svojih odbora lako stvar uredio, pa je odmah u početku sav teret padao na društvo, koje ima mnogo kredita, a to je Društvo za štednju i zajmove, čiji su naivni odbori naravno sve prihvaćali (a pogotovo kad su članovi uprave jednog, bili ujedno i članovi uprave drugog, što se najviše, pogrješno, dešavalo).

Dogadjalo se tako, posvema zgodno inače, da su robu slali Gospodarskom društvu, neplaćaocu, dok su fakturu slali Badernskom društvu za štednju, plaćaocu!

Tekući je račun rastao i rastao, a da Gospodarsko društvo nije nikada plaćalo Badernskom ništa, ili malo šta.

Naši odbornici nisu pače ni znali za razliku društava, već su sve do sada nekoji držali, da je to samo jedno društvo. Jedan mi je odbornik pred malo dana priznao, da je bio odbornikom kroz 20 godina i da do sada nije znao da postoje 2 društva. Nevjerojatna stvar, ali istinita!!

Ljudi su to zvali bez razlike samo «društvo» ili «Zadruga» i to tim više što je bio samo jedan poslovodja, jedna te ista zgrada itd.

Radili su sve sami poslovodje, koji su po svojoj volji prenašali tražbine i dugove iz jednog društva na drugo, a sjednice su bile samo da se udovolji formalnosti i da potvrde što je poslovodja već učinio, a pogotovo, kad je većina odbornika znala samo da podpiše svoje ime, a kamo li da sa razumijevanjem zagledaju u zadružne knjige.

No uz tu zlu stranu, imali su često nekoji odbornici i još jednu, naime, da su nastojali da iskoriste svoj položaj što više sebi u prihod, kao pravi vlasnici, osobito pak, kad su se slagali u svemu sa poslovodjom, koji je takodjer bio nepošten, ali i nevješt, ili koji nije poznavao prilike ni ljude, ako je bio pošten.

Nije lako u ovim krugovima naći poštenih i moralnih ljudi. To je žalostan fakat, ali mi tome nismo krivi, jer naši vječiti gospodari, Talijani nisu gledali za uzgoj naše djece i naše mladeži. Porečki su krajevi najzapušteniji u svakom pogledu, pa i u tome.

Najviše se navaljivalo, a navaljuje se još i danas, na prvog upravitelja društava Antona Iskru, kao glavnog krivca propasti naših društava.

Na njega se svaljuje sva odgovornost za to, jer je bio na čelu uprave.

U Baderni se nije smio postaviti konsum, jer se i na tome najviše izgubilo. Bilo je u trgovini svakakve robe, bilo je i onoga, što Baderni nije nikada trebalo, a bilo je i svakakvih ljudi unutra. Vuklo se na sve strane, a nekoji su se naravno i pomogli za cijeli život.

Učinio je dosta toga i Podlinšek, koji je, čini mi se, bio od svih najlukaviji. Bio je vanredan činovnik, što se tiče rada, i reda i pod njegovim se vodstvom mnogo radilo — samo valjda ne u korist društava. On je raspolagao svom silom novaca u ratno vrijeme i to sve na teret jadne posujilnice, a u korist Gospodarskog društva, gdje se je moglo više aprofitirati, jer se na robi i vinu može dobiti, ali i izgubiti, pa se može i unose u knjige znatno mijenjati.

Bilo je u ratno vrijeme prodano i mnogo inventara i to izpod cijene i ponajviše odbornicima, radi toga je društvo trpjelo mnogo štete no to ću još uzput spomenuti.

Medju poslovodjama ima i časnih iznimaka, medju kojima u prvom redu moram da spomenem g. Vjekoslava Gortana.

Kardinalna pogriješka stala je dakle u tome, što je jedna te ista osoba vodila oba društva, cije su imovine morale ostati strogo odijeljene, i što su više puta iste osobe bile u upravi jednog i drugog društva, tako da se pače pred par godina kušalo jedan odbor načiniti za oba društva, što je nesmisao. Taj je nesmisao spriječio sedanji odbor posujilnice, koji je vidio da tako dalje ne može da ide.

Stari odbori posujilnice nisu ni na kraj pameti imali, da će time dovesti i naivne članove do kraha, ako tako nastave, a što bi i bili da nije uzmanjkao kredit.

Došli smo do toga, da je tražbina posujilnice iznašala god. 1920. K 350.000.—.

Godine 1924. iznašalo bi to oko 240.000 Lira Ali već 1920. je odbor posujilnice otpisao 120.000 K, da time samo prenese likvidaciju Gospodarskog društva za 3 godine.

Posljednji, takozvani »najbolji odbor» ili »odbor inteligencije« načinio je najočevidnju falopu i time uništio ostatke ostataka jednog Gospodarskog društva.

Krivo bismo učinili, kad bismo zato bacili krivnju na naše inteligente, jer su oni bili daleko, ali odgovorni su samo toliko, što nisu smjeli preuzeti jedne dužnosti, za koju su mogli predvidjati, da je u redu ne će vršiti.

Dva su odbornika na nepošten način prodala cijeli inventar bez sjednice i to u vrijednosti od 30.000 lira za ciglih 9000.—. Ti su naravno bacili samo zadnji prezir na oba društva, te su pokazali da su stupivši u odbor imali na umu samo vlastiti korist, ili korist svojih najužih prijatelja — i ništa više.

Naravno da nisu bili vrijedni, da njihova imena budu protokolisana uz imena drugih u čije poštenje ne smijemo da sumnjamo.

Posujilnica gubi oko 210.000 lira, a to je kapital, koji bi danas mnogo služio u ovim bijednim krajevima. Gospodarsko je društvo propalo i odlučilo likvidaciju pred 9 mjeseci, premda se još ne vidi plodova. Ljudi nestrpljivo očekuju svršetak, premda znadu da otuda im male koristi. Badernsko je društvo (posujilnica) dovedeno do toga, da jedva iz dana u dan životari, te će se iz krize jedva moći da izvuče. Samo požrtvovnost Zadružne Zveze u Trstu može da dovede to društvo u pravu kolotečinu, požrtvovnost, koju je Z. Z. već do sada mnogo puta dokazala.

Gospodarsko društvo — svojom smrću — ostavlja žalostan i dubok utisak u narodu, a osobito u onima, koji time gube. To su oni, koji su kupili imanja sa velikom hipotekarnom pasivom, a da roba nije ni danas čista, pa će je morati još jedamput platiti, kaošto i oni, koji su svoju muku — grožđje — dali Gospodarskom društvu, i to sve izgubili. Naravno, da se time gubi ljubav za društvo, i dok su oni prvi bili malo pametni, jer mačka u vreći se ne kupuje, drugi su na dobru vjeru i ponajviše siromasi, pa moraju da i oni koricu izgube. Vidjet ćemo, što će im likvidaciju donesti, ali držim, da će vrlo malo.

Društva se ne smije naglo osnivati, već treba na to dugo pripravljati i podučavati narod, te načiniti iz njega svijesne zadrugare, pa će uz takvu podlagu društvo uspjevati.

Baderna neka bude jedna škola i za druge zadruge kod nas, a naročito ondje, gdje je uz posujilnicu i kakvo trgovačko društvo kao zadruga, a napose neka bude podukom i samoj Baderni, ako se ono drugo društvo dovede u red i pravu kolotečinu, čemu se skoro nadamo.

NOVI POREZI ZA ZADRUGE.

Prema novim zakonima, otpadaju sve polakšice, koje su dosada uživale zadruge glede poreza i taksa. Sada su zadruge izjednačene sa svim drugim, nezadružnim poduzećima.

O propisima glede taksa ne ćemo napose da raspravljamo. O tome se je ionako već dosta pisalo, a i same zadruge (posujilnice) su već u to upućene. Zaustavit ćemo se radije kod poreza, pošto smo uvjereni, da je tek malo naših zadrugara, koji znadu, kako se zadrugama porez odmjeruje i na što se plaća. Ti su porezi sada tako veliki, da ih zadruge vrlo teško snose. Zato i jeste u interesu zadruga, da plate tek ono, što moraju da plate, a ne da bi osim toga platile još i više, što se obično dogadja onda kad računski zaključak, osobito račun gubitka i dobitka, nije posvema točno i pravilno sastavljen.

Porez, što ga zadruge plaćaju, spada pod kategoriju «ricchezza mobile» te je u glavnom trovrstan. Prvi se tiče čistog dobitka. Ističemo pak, da se ne uzima kao baza iznos, što no je iskazan u bilanci kao čisti dobitak, već se tome pribroje i porezi plaćeni u upravnoj godini. Na to se plaća okruglo 20%.

Drugi se porez odnaša na plaće namje-

Ustavila je sve i rožice i vrtlič i lipo selo i dragu dicu i pošla je. Uti bot su je bili poslali h nan.

V.

H nan je došla, kako san jur na početku povida, s pošton iz Pazina. Na njejen hidon licu se je valje vidilo, da je bona i da će imati čuda muke i tolikon dicon. Bila nas je puna škola, a svaki dan je hodilo sve već dice, ča su stila čuti novu maještrovicu, koja ni nikad tukla, nego samo lipo pripovidala.

Poli nas je bilo lipo. Selo je bilo bogato, kako i sva sela na Dolinštini. Vina i rakije kolirko češ, sira skute i šura, da se ga je davalo svinjam, kruh se je ridava od same šenice, pod gredami su visili prastari prsuti. Ljudi su je štimali i nosili je svega i svačesa. A mi dica bili bimo skočik za nin nutra u oganj. Vajk smo predikali samo od nje — —

Bila je jako kuntenta. U velikoj zadrugi, poli sam školu je imala sosu lipu kamaru, jila je poli popovih, a žene bi je svaki bot, kad bi došle u butigu, donesle po kakovo jaje, sir eli bokun pršuta pod traverson. A mi mi dica nismo bili drugači. Mali Toni Dančev bi zna ukresti doma jaje spod kokoše i još bi je teplo donesa. A kad bi se po liti zacrlenile njive i polta od rož, poli bimo okolo i nabrali toliko kit, da su hi je bila vajk puna sva okna — — —

I pomalo, pomalo je je počela pasivati una blidoča na licu. Ma uzdraviti se ni nikad pravo mogla. Od velike prozebi, ča je je bila čepala unu večer, kad je po snigu iskala vozić, ubolila se je je pljučina i ona je brižna dobila jetiku — — —

Sva naša ljubav ni je mogla pomeći. U školi smo bili pravi, da je ni ukuncio nikad vikati. Nikad je nismo jadili, a ko bimo je kakov bot stešo razjadili, ni nas tukla, nego bi pošla h stolici, sila bi i počela plakati. Kad bimo mi vidili, kajto je kaplja suze najčanpbot bimo utihli svi, a najzad bimo redan za drugim svi u školi počeli plakati skupa s njon — —

A i ona je nas štimala. Pelovica svega unega sira, ča bi njej žene donesle, mi bimo pajli. Svojima šterijama u školi vas nas je navadila i već nas je lega poviđala, nego stari maještar svoju sojinu šibamo.

VI.

Bože moj miki, kako je žalosno bilo. Kad je domnilim, ma nieju smet najsvetlie bilo sunčka — — —

Najzad, kad se je bila tako povidla na nas, da bi bila najvolila ustati za vajk u našem selu, dobila je zapovid, da nas ustavi i da gre doma, a na njeje mišto, da će doj novi maještar. Bilo je to jušto za Božić. Nisu čekali janka dokle fini škola. Dobila je službu u svom rodnom gradu, nutra u Zagrebu i sad je mogla poj nazad h materi, koju je jos prije četiri lita ustavila. Bilo je je teško poj ča od nas, ki smo je jako štimali, ma stešo je bila jako kuntenta, trična i veselа, kad je čula, da će tornati nazad h svojoj materi — —

Uni dan, kad je imala poj ča, bija je zapa dimbokiđ snig. Sve se je od njega bililo. Tole i tamo pala bi još po liskova bila krpica. Ona je pošla od hiže do hiže i pve je pozdravila. Mi dica u školi plakali onto za njon. A ona je pošla iskati kocetu, ča je poveze do Sv. Petra u Šumi na ferata. Belkakov konj je bio isolan, pak je ni mogla poveziti, nego je morala poj z vozićem od tovari. Stric barba Mate Svik je je poveza. Uredu je svoju sprtice z robon, ali na puno vrijeme, mora mati je je još napro zajmiti z plaštenkom i vozić se je mlo. Sa je pod noti tiripim. Gledali smo za njon kroz okno, dokle ni pasala za cimeteron.

Uni leto je, kako za čerjrocnju bija pa vi liki snig, kakovega nisu ni najstariji ljudi pametili — — —

Skin je vozić zapasa Finidu, počeja je snig nazad padati. Padale su cile krpe i pokrivale, kako i velike bile ponjave drvlje i zide krove i ceste i voze na njima. Barba Mate je tuka tovare, da ča prije dojde na stacijon, ma za niš. Tovari so hodili sve pomanje, dokle nisu najzad nasrid Drage stali. Dalje nisu mogli. A snig je zajno pada. Nideri ni bilo blizu živega čovika, da njin pomore, niđeri sela ni hiže. Snig je pad... pokrija cestu, vozić, tovare i njih — —

Kasno u večer naša hi je nikt voz ledene. Barba Matu su još spasili, ma maještrovicu ni drugo bilo moguće. Bilo je prikasno. Debula bona i puna febre ni mogli poznesti, i vrag zimu

VII

Tako je tirala naša maještrovica. Dovezli su je nazad i zakopali poli nas Barba Mate je s... živ i svaku nedilu, kad je sama lipo vrime, gre gor na cimiter ufiđ dobeđu sviđu molit za njenu dušu. Uzmile je brižna na nagovor prsi.

Takove su bile đambori naše maještrovice. A kakovi su đambori njihove? Na... ubrečio... Mi... — —

štenika. Od ukupnog iznosa plaća se okruglo 13%. Medju plaće mogu da se unesu i nagrade. U tom se slučaju oporezuju po istoj mjeri, kao i plaće. Inače se ih računa u čisti dobitak te se na njih plaća 20%. Prema zakonu, za taj porez odgovaraju uvijek zadruge, no prema pogodbi, što no ju imadu sa činovnicima, mogu da ga svale na njih, što znači, da zadruge plate propisan porez, a povratak plaćenog iznosa traže od samih činovnika.

Treći, najveći porez za kreditne zadruge je porez na pasivne kamate. Porezu su podvrženi isplaćeni i kapitalizovani kamati uložaka na štedioničke knjižice i na stalne uloške na tekući račun. Prema tome, ovamo se ne računaju kamati nestalnih uložaka na tekući račun. Od ukupnog iznosa pasivnih kamata plaćaju zadruge na neograničeno jamčenje okruglo 20%, a one na ograničeno jamčenje 26%.

Na kamate državnih papira, kao i na one od kapitala danih od države, provincije, općine i dobrotvornih ustanova, ne plaća se ništa.

Da ne dodje do nesporazumka izmedju poreznih organa i zadruga, potrebno je, da zadruge sastave točan i pregledan račun gubitka i dobitka. Prema tome neka se točno razdijele i naznače oni postavci, koji se oporezuju. Pasivne kamate na uloške (bilo na knjižice, bilo stalne na tekući račun) neka se odijeli od svih drugih kamata. Kamate nestalnih uložaka na tekući račun nek se naznači pod rubrikom «reeskomptne kamate (interessi di risconto)».

Poslovne i uredovne troškove neka se potanko specijalizira: na poreze, na plaće i nagrade, na troškove inventara. To je važno osobito za one zadruge, koje imadu nekretnina. Te zadruge moraju pod posebnom rubrikom da iskažu sve troškove i dohotke inventara — u prvom redu najamninu — pošto se od ukupnog iznosa, koji se imade oporezovati, odbije iznos najamnine, na koju se i tako plaća drugi porez — «valore locativo». Ako se u bilanci ne specificira taj iznos, onda ga porezna oblast ne može ni odbiti te se prema tome najamnina oporezuje dvaputa.

Najkasnije tri mjesece iza glavne skupštine mora svaka zadruga poslati jedan prepis računa gubitka i dobitka — specificiran u gornjem smislu — na nadležnu poreznu oblast (Agenzia delle imposte dirette), zajedno sa prepisom zapisnika glavne skupštine, gdje su bili dotični računi potvrdjeni. Mjesto prepisa zapisnika je dovoljno, da se na samom prepisu računa potvrdi: «Potvrdjeno na glavnoj skupštini od dne . . . . pod . . . . točkom dnevnog reda».

Kad zadruga preda prepis računa, može ujedno predložiti poreznoj oblasti i jedan shema, gdje se samo izračuna približnu visinu poreza. Tiskanicu se dobije kod oblasti.

Zadruge, koje ne predlože bilance i računa gubitka i dobitka u propisanom roku, oporezuju se na temelju bilance iz prošle godine, bez obzira na promjene, koje su u to nastale.

Zadruge moraju naravno plaćati i općinske poreze. Kad su izloženi porezni imenici, valja ih pregledati u propisanom roku te na vrijeme uložiti rekurz, ako su ti porezi previsoki. Ako nije napravljen rekurz, onda zadruzi ne preostaje drugo, nego, da plati, kad je već jednom dobila platežni nalog.

Dr. Miran Kajin.

Mala seljačka škola.

Raskuživanje bolesničke sobe.

Ne dogorijevajte nikada šećer, ocat, tamjan i drugo u sobi, gdje leži bolesnik. Paleći mirodije ne uništava se zapah, već povećava.

Bolesnička soba ne smije po ničemu da zaudara.

Zarazi, koji se razvijaju na čovječjem tijelu, pravi su otrov. Tamna i zatvorena soba, u kojoj se nalazi bolesnik, postaje peć zarazi.

Seljaci! Ne zaboravite, da je udobno svijetlo, velika čistoća, prozračivanje i dnevno pospremanje rublja glavni uslov za raskuživanje!

Kako se najlakše uzimlje ricinusovo ulje?

Tko hoće da lakše popije ricinusovo ulje, treba da metne jednu žlicu toplog mlijeka u staklenku sa širokim vratom, koja je prije toga bila dobro ugrijana u toploj vodi. Zatim se ulije u tu staklenku (bocu) jednu dozu ulja i jednu žlicu toplog mlijeka. Nakon toga treba sve to tako dobro tresti, da se ulje dobro pomiješa sa mlijekom. Kad to izvršimo, onda prelijemo u toplu zdjelicu i popijemo bez pomisli da smo pili ricinusovo ulje.

Kako se oslobadjaju djeca od hripavca?

Hripavac (kašalj) se pojavlja kod djece od 1—7 godine. Traje od 3 do 6 sedmica. Vrlo je opasan ako se pojavi zajedno sa zapalom dušnika (bronhitom). Za ublaživanje nastupa ulije se uvarak od narančinog cvijeća, koji se dobiva u svim ljekarnama, u čašu, koja je do polovice napunjena dobre i jake rakije. Tomu treba da se pridoda mnogo šećera i da se dade djetetu. Zatim se dijete odmah stane znojiti. Samo treba paziti, da se ne otkrije.

Grčevi kod djece.

To je bolest, koja se obično pojavlja kod djece za vrijeme izlaza prvih zubi. Dijete se od ovih napadaja savija, glavu prebacuje unatraške, stiska čeljusti i škripje zubima. Oči mu postaju nepomične, lice gori, na usne provaljuje pjena, a dijete ne osjeća ništa. Da se tome zlu predusretne potrebno je, da se djetetu okupa noge sa toplom vodom i hrptenjača obloži sa toplim krpama. Da se zapriječi ponovni napadaj, uslijed kojeg bi mogla da nastupi i smrt, nastavi se — kako gore spomenusmo — kupanje za više vremena. Osim toga ne smije se zakasniti ni sa pozivom liječnika.

Priredjivanje (štrojenje) kože.

Koža se drži oko 8 dana u gašenom vapnu. Tada se odstrani sa tupim nožem preostatak mesa i dlake. — Iza toga stavi se na 8—12 dana u vodu, u kojoj smo skuhali brestovu koru. Pričvrsti se o dasku i namaže ribljom mašću. — Domaći ruski način: pol kg ječmenog brašna, 1 osminu octa, 10 gr. četrunove kiseline i toliko vode, da ova smjesa pokrije kožu. Koža se u ovoj smjesi ostavi 7—8 dana. Zatim se tupim nožem odstrani meso, dobro rukom protrlja koža, da se bolje umekša, a zatim obijeli kredom. — Treći način: Koža se dobro opere i nutarnja strana pospe sa nešto aluma (kocelj-alaun) i soli. Zamota se i drži 3—4 sedmice. Preostatak mesa odstrani se tupim nožem, prostre i postavi povrh gorućeg sumpora da pobijeli.

Politički pregled

Konvencije izmedju Italije i Jugoslavije.

Pregovori, koji su se više vremena vodili izmedju italijanskih i jugoslovenskih delegata, bili su pred nekoliko dana prekinuti. Prije prekida bile su potpisane ove konvencije: 1. konvencija o privatnom dugovanju, pitanje o valuti i prema kojem se tečaju imaju plaćati dugovi; 2. konvencije o privatnim ugovorima, koji se odnose na pitanja, u koliko može sud obzirom na izmjenjene prilike proglasiti uopće jedan privatno-pravni ugovor od prije 3. novembra 1918. ili u koliko može izmijeniti uslove. Ista ta konvencija odnosi se na pitanje, u koliko se može u prvom slučaju priznati eventualna šteta; 3. konvencija o podjeli arhiva sa riječkog teritorija; 4. konvencija o upotrebi električne snage za potrebe jugosl. pograničnog teritorija; 5. sporazum o održavanju vodnih naprava Rječine; 6. sporazum o upotrebljavanju groblja na riječkom dijelu Drenove od strane jugosl. pograničnih općina; 7. sporazum o primanju jugosl. državljana u riječku bolnicu; 8. sporazum o podmorskim kablovima; 9. sporazum o željezničkoj saobraćajnoj i pristaništnoj službi obzirom na Jugoslaviju na Rijeci. Obje delegacije predale su te konvencije svojim vladama na odobrenje. Raspravljena su još neka pitanja, ali sporazum o njima nije postignut. Ostalo je neriješeno pitanje javnih dugova, osiguranja, penzija itd.

Mussolini veli: «Treba progutati i ovaj zalogaj...»

Pred nekoliko je dana italijanski ministar financija držao dugačak govor u Parlamentu, u kojem je tačno opisao financijalno stanje Italije. Iza toga uzeo je riječ predsjednik ministarskog vijeća, onorevole Mussolini, koji je pročitao ovu izjavu:

«Imam čast, da podnesem Parlamentu nacrt zakona o izbornom redu, koji je na osnovu zakona od 3. decembra 1923. na snazi. Želim da skupštinski odbor, koji će ispitati ovaj zakonski nacrt, odmah bude sazvan i da spomenuti zakonski nacrt do 3. januara ispita, kada treba da ga Parlamenat uzme u pretres.»

Taj novi zakonski nacrt, koji je Mussolini podnio Parlamentu, osniva se na ovim točkama: 1) uvodjenje majorizitarnog izbornog reda po kotarevima, 2) primjenu engleskog izbornog sistema (dokidanje užih izbora), 3) izmjena izbornih okruga prema novom popisu pučanstva, tako da će na svako 70.000 izbornika doći po jedan poslanik, 4) glasanje se vrši tajno sa ceduljama, 5) broj poslanika povećava se na 560.

Gornja Mussolinijeva izjava izazvala je veliku senzaciju u Parlamentu i izvan njega. Opozicijonalna štampa vidi u Mussolinijevoj izjavi pravi uzmak fašizma, dok fašistička nastoji, da umanji taj utisak, ali ipak ga ne taji. Nekoji poslanici fašističke stranke otvoreno priznavaju, da je ovime Mussolini počeo da likvidira fašizam. Glavni sekretar stranke Bianchi zaustavio je Mussolinija na hodniku Parlamenta i zapitao ga: Predsjedniče, šta ste uradili? Mussolini mu je odgovorio: «Treba progutati i ovaj zalogaj...»

Kraj svega toga nema sumnje da je povodom posljednjih poraznih odkrića o zločinačkom djelovanju nekojih visokih fašističkih prvaka fašistički režim izgubio svoje uporište i da je na Mussolinija izveden pritisak, da ili odstupi ili da izadje pred narodni sud, a to su izbori. Mussolini se je odlučio za ovo potenje. I sada ima Parlamenat da odobri novi zakonski nacrt. Zatim će biti raspušten Parlamenat i raspisani novi izbori. Pitanje je samo: tko će provoditi izbore? Fašisti su naravski za to, da ih oni vode, a opozicija ne će o tome ni da čuje. Tko će pobjediti u tom pogledu, to će pokazati skori dani.

Albanija u rukama revolucionaraca.

U Albaniji se opet provela mala revolucija. Albanija je zemlja jakih suprotnosti, pučanstvo vjerski na muhamedance, pravoslavne i katolike; po jeziku na Toske i Gege; ekonomski na bogate begove i sirotinju. Narod je vjekovima bio pod turskom vlašću i ne zna za ništa osim za rat. I u prvoj polovici ove godine odigrala se u Albaniji revolucija, za koju su jednom pisale novine, da je bila izazvana i alimentirana sa strane Italije. Revolucija se onaj put svršila time, da je biskup Fan Noli, italijanska kreatura, preuzeo vladu. On je vladao pomoću neizdržljivog terora, tako da su mnoge porodice emigrirale u Grčku i u Jugoslaviju. Franceski je otpremnik poslova u Tirani već skrenuo pažnju svoje vlade na taj teror i na neizdržljive ispade pristalica i organa Fan Nolijeve vlade, koja je htjela terorom da odnese pobjedu na izborima. Sadašnju revoluciju vodi Ahmed Zogu, koji je okolo sebe okupio sve nezadovoljne elemente i koji ima većinu zemlje za sobom. Prama zadnjim vijestima, njegova je akcija uspjela i Tirana, glavni grad Albanije, kaošto i sva Albanija, već su u njegovim rukama, dočim je Fan Noli pobjegao u Italiju. Fan Noli optužuje jugoslovensku vladu, da ona podupira revoluciju, tvrdi dapače da se medju revolucijonarcima nalaze i jugoslovenski vojnici. Medjutim ova je vijest već dementirana sa strane g. dra. Ninčića; što više, dokazalo se, da su oni vojnici arnauti, koji su dezertirali iz jugoslovenske vojske. Budući pak da bi Albanija mogla da postane kamen smutnje izmedju Italije i Jugoslavije, jer — kako je poznato — Italija traži tamo bazu za svoje ekonomske operacije na Balkanu, to su obe vlade, i italijanska i jugoslovenska, izjavile, da se ne će umiješavati u interne albanske poslove i da će respektirati neodvisnost ove primitivne, nesredjene i dezorganizovane države.

Nakon katastrofe španjolske vojske v Africi.

Španjolska je odlučila da napusti čitavu nutarnjost svoje zone u Maroku, te su njezine čete, uz znatne gubitke ispraznile skoro čitavo gorsko područje. S tim je činom stvoren novi položaj, jer je jedna od najvažnijih tačaka na sjevero-afričkoj obali postala vla facti nezavisna i stvoreno je pogibeljno ognjište sveopćeg pokreta za oslobodjenje cijele sjevero-afričke obale sve do Male Azije.

S tim je Marokansko pitanje postalo najvažnijim pitanjem vanjske politike Engleske, Franceske, Španjolske i Italije. Engleska, Franceske i Italija složne su u tome, da od Španjolaca napušteno područje ne smije ostati prepušteno sebi, radi pogibli, koja bi otuda mogla da zaprijeti posjedima tih država na obalama Sjeverne Afrike.

Za nasljedstvo u napuštenom Maroku natječu se Franceska i Italija. Prvoj bi dobro došlo proširenje vlasti u prvom redu radi osiguranja Alžira i svojeg Maroka, a druga teži za novim kolonijama toli radi pitanja prenapučenosti koli radi političkog prestiža. Italija je pače podupria u ovom pitanju od Engleske, koja bi željela da na sjevero-afričkoj obali stvori jednu saveznicku protutežu Franceskoj. Nego teško je da će doći do bilo čijeg zaposjednuća, jer Španjolska ne misli da se odreče dobrovoljno svojeg mandata u napuštenoj zoni.

Najteži odraz marokanskih dogadjaja opaža se u španjolskoj krizi, koja se približava vrhuncu. Sve mjere poduzete od španjolske vlade, da paralizuju akciju stranaka i priguše glas ustavne opozicije, ne dostaju da pokriju agoniju dosadašnjeg režima. Diktator Primo de Rivera nalazi se u Tetranu, gdje nadzire uzmak četa, a medjutim njegovi suradnici u Madridu gomilaju pogrješke. Jedini izlazak iz sadašnjeg nemogućeg stanja bio bi povratak ustavnom režimu. To razumije i sam De Rivera, koji je opetovano u zadnje doba izjavio, da je spreman da prepusti vlast gradjanskoj vladi, ali da to želi učiniti postepeno i na korist pouzdanih osoba. De Riverovi su planovi jasni. On naime misli, da će svoju vojničku diktaturu pokriti podesnom i poslušnom gradjanskom vladom, ali to mu ne će ići za rukom. Sve političke stranke oživljuju i jačaju djelatnost, te je skoro isključivo, da bi dozvolile nastavak vojničke diktature bilo u kojoj formi.

Igra za generala De Rivera konačno je izgubljena, i svi napori da se spasi pokrivši se novom krinkom, ne će uspjeti. Marokansko pitanje dovelo ga je do vlasti, a potpuni neuspjeh u istom pitanju i pokopat će ga.

Domaće novosti

Sretnu Novu Godinu!

želi ponovno svim svojim suradnicima, dopisnicima, pretplatnicima, prijateljima

„Istarska Riječ"

Jugoslovenski konzulat u Trstu

bio je ovih dana podvrgnut na stepen generalnog konzulata, a dosadašnji konzul, g. Dušan Stepanović, unapredjen je na rang generalnog konzula.

Gospodinu Dušanu Stepanoviću naše najsrdačnije čestitke!

Italijanska štampa i jugoslovenski ministar prosvjete.

Nekoje italijanske novine pišu, da je jugoslovenski ministar prosvjete, g. Svetozar Pribićević, obustavio po srednjim školama u Dalmaciji podučavanje italijanskog jezika te proglasuju to neprijateljskim činom protiv Italije! Kod nas u Italiji sve su naše škole principijelno ukinute; kod nas se niti elementarna poduka ne vrši u materinjem jeziku, pa niti u nadodanim satovima se ne podučava naš jezik. Ali to za Italijana nije neprijateljski čin protiv naše braće istog jezika i iste krvi. Pruski mentalitet megalomanih ljudi! Ministar Pribićević morao bi uopće da zabrani italijanski jezik u Dalmaciji kako je to Italija učinila s našim jezikom u ovim krajevima.

Treći zadružni tečaj u Trstu.

Kako je poznato, «Zadružna Zveza» u Trstu priredila je i ove godine zadružni tečaj. Taj tečaj trajao je 6 tjedana. Pouka se vršila od 6 do 7 sati na dan. Učili su se ovi predmeti: zadrugarstvo, zadružno knjigovodstvo, računstvo, zakonodavstvo, dopisivanje, poljodjelstvo, stočarstvo i mljekarstvo. Predavali su: dr. Mirko Vratović, dr. Miran Kajin, prof. dr. Lavo Čermelj, inž. Pravdoslav Klenovar, prof. V. Mirk i inž. A. Podgornik.

Tečaj je polazilo 34 muškaraca i 6 ženskih. Do svršetka tečaja ostalo je 37 učesnika. Od tih je dovršilo tečaj: 17 sa veoma dobrim uspjehom, 16 sa dobrim i 4 sa povoljnim. Ako uzmemo u obzir činjenicu, da je većina učesnika imala samo pučkoškolsku naobrazbu i da su mnogi još pred nekoliko godina zapustili školske klupe, moramo sa potpunim zadovoljstvom reći, da je uspjeh tečaja posve zadovoljiv.

Iz istarske pokrajine bih je 17 učesnika, iz tršćanske 14, iz riječke 3 i iz goričke 3. Kako vidimo, iz istarske pokrajine bilo ih je i ove godine najviše.

Ovogodišnji se je zadružni tečaj zaključio sa prijateljskom večerom kod Sv. Jakova (kraj Trsta), dne 20. decembra tg. god. Kod te večeri bili su prisutni svi učesnici tečaja, odbornici «Zadružne Zveze» i gg. predavatelji. Naš narodni poslanik, g. dr. Josip Wilfan, nije mogao radi bolesti prisustvovati toj oprosnoj večeri, pa se pismeno ispričao. Gosp. dr. Josip Agneletto, predsjednik «Zadružne Zveze», držao je kod večere dugačak govor, u kojem je naglasivao važnost zadružne ideje, značenje zadružnih ustanova i svrhu zadružnih tečaja. Iza dra Agneletta uzeo je riječ vodja zadružnog tečaja, g. prof. dr. Lavo Čermelj, koji u kratko opisao važnost zadružnih tečaja, a zatim porazdjelio svjedodžbe. U ime učenika zahvališe se gg. Kranjc i Velan (prvi u slovenačkom jeziku, drugi u srpsko-hrvatskom jeziku). Prije rastanka zapjevaše i par narodnih pjesama. Medju učesnicima vladalo je od početka do svršetka tečaja, a tako i na oprosnoj večeri, najbolje raspoloženje.

Učesnici III. zadružnog tečaja u Trstu

Pozdrav naših vojnika iz italijanskog vojništva.

Naši vojnici: Korić Drago, Ivan Dermit iz Salumnišća, Franjo Hrelja iz Brseča, Poš Rudolf iz Zvoneće, Ante Žigulić iz Cera, Antun Trošt iz Barbana, Ante Pajković iz Sv. Vičenta, F. Cvečić iz Sušnjevice, Ivo Ljubičić iz Brda, Martin Božac iz Barbanštine, Pauro Stjepan iz Muntića, Pavao Beršić iz Vodnjana, Iv. Bonašin iz Juršići, Angjeo Hrvatin iz Kašćerge, Anton Jelovac iz Kringe i Josip Drndić iz Grdoselo, Pravdoslav Peteh iz Žminja, Polde Vuga iz Kozane, Zorko Barut iz Trsta, Dragutin Stemberger iz Labina, Fran Medančić iz Žminja, Baćac Josip iz Pićna, Ćiro Vaganel iz Vrtojbe, Ante Valetić iz Malih Muna, Josip Viskić iz Lovrana, Tomašić Pravdoslav iz Žminja, Kokot Josip iz Labina, Miho Božac iz Juršići, Dragutin Božić iz Bresta, Doro Mavrić iz Sv. Lovreča, Ivo Calović iz Šumbrega, Franjo Ružić iz Matulji, Franc Možina iz Topole, Anton Čehovin iz Kozine, Josip Sirotić iz Buzeta, Marij Daneu iz Općina, Ivan Radolović iz Marčane, Niko Valle iz Raklja, Drašćić Ante iz Buzeta, Ivan Koroman iz Barbana, Ivan Udović iz Cerovlja i Josip Črneha iz Buzeta — šalju iz italijanskog vojništva srdačne pozdrave svim svojim rodacima, prijateljima i čitateljima «Istarske Riječi» te im žele sretnu Novu Godinu.

Beogradska «Politika» i naše «Istarske narodne pjesme».

Beogradska «Politika» u svom broju od 18. oktobra 1924. donijela je člančić, u kojem se osvrće na naše «Istarske narodne pjesme. Taj člančić glasi ovako:

«Kada je u XIV. i XV. veku turski zulum u našim zemljama došao do vrhunca, naš narod u Bosni, Hercegovini, Crnoj Gori i Dalmaciji počeo je da napušta svoja ognjišta i da se seli u krajeve van turske uprave.

Nekoliko hiljada tih izbeglica prebeglo je u Istru i naselio je njen južni i zapadni kraj. Priča pripoveda, kako se jedna grupa izbeglica iskrcala kod Pulja (Pule). Zemlja, u kojoj su stigli, bila je pusta, ali starac, koji je vodio izbeglice, nije hteo da se na tome mestu zaustavi. Poveo je svoje ljude napred a kada su se ponovno zaustavili, on je uzeo grudu zemlje, zagrizao u nju i rekao: «Ni ovde nećemo ostati». Kad je, posle daljeg putovanja, opet zagrizao zemlju, ona mu se dopala te reče: «Ovde ćemo ostati.» I narod je ostao. Za ovim su dolazile i druge grupe doseljenika, pa jedna mala, koja se stisla u mestancu Peroju. Ova poslednja grupa, koja se doselila sa svojim sveštenikom, sačuvala je sve do sada svoju staru, pravoslavnu veru, dok su ostale, koje su dospele u Istru bez sveštenika, primile katolicizam.

Ali iako je promenio veru, taj je naš svet sačuvao svoje drevne običaje i pesme, pa među njima i uspomenu na Kraljevića Marka. Tako se i danas priča, da je Kraljević Marko zahranjen u puljskom na poluporušenom amfiteatru, Areni, što je narod naziva Diviđgradom. Tu, pod Diviđgradom, Marko spava i probuđiće se, kada svome narodu zatreba. Uspomena na Marka i nada u njega još je uvek vrlo živa u Istri, gde naš narod mnogo peva o Kraljeviću Marku i njegovom junaštvu.

Te pesme, i još mnoge druge narodne pesme prikupila je i na svet izdala «Istarska Književna Zadruga». Ima ih oko 400 punih slatke topline, raznežene mekoćom narečja i čestih diminutiva, koji čine jednu od osebina istarskog dijalekta. Ali je ovaj dijalekt retko u kojoj pesmi čist. Gotovo u svakoj meša se štokavština sa čakavštinom, a ovde onde ima i slovenačke primese, tako da je ova zbirka jedna od najlepših dokaza, da smo odista jedan narod, i ako nas je Austrija kroz vekove učila, da smo tri, pa čak i četiri naroda.

Srbi, koji najbolje znadu da cene lepotu narodne poezije i da osete šta ona znači, dočekat će, uvereni smo, sa radošću ovu značajnu i lepo opremljenu knjigu, izdanu u štampariji na obalama Kvarnera. Ona je dragocen spomenik zdrave svesti naše braće. Živali, koji ima ovakve izraze svoga narodnoga bića, zaslužuje da ne padne u zaboravu.

Tako beogradska «Politika». Tom članćiću imamo da napomenemo slijedeće: Istina je, u XIV. i XV. vijeku, kada je turski zulum došao do vrhunca, naš je živalj iz nekojih današnjih jugoslovenskih krajina počeo da napušta svoja ognjišta i da se seli u krajeve van turske uprave. Od tih iseljenika mnogo ih se naselio i u Istru, gdje je tada mnogo našega življa bilo ponrlo od velikih bolesti. No Istra je bila od davne davnine napučena jugoslovenskim življem, tako da je ona i ranije bila čisto jugoslovenska pokrajina. Italijani su se mnogo kasnije naselili u istarskim gradićima. Unatoč toga Istra je bila oduvijek slavenska pokrajina, a takva je ostala i do danas.

Djačka Matica u Trstu

ponovno javlja svim interesentima, da je već 31. augusta 1924. istekao rok za ulaganje molbi za djačke potpore. Dosadašnja su sredstva iscrpljena. Radi toga bilo bi poželjno, da se za sada ne šalju Djačkoj Matici nikakve molbe ni za redovitu ni za izvanrednu potporu.

Svečano otvorenje tršćanske trgovačke univerze.

U ponedjeljak, dne 15. decembra pr. god. došli su u Trst ministar pravde on. Oviglio i ministar ekonomije on. De Nava, da prisustvuju svečanom otvorenju ovdješnje trgovačke univerze. Na stanici bio im je upriličen lijep doček. Časna straža na stanici sačinjavali su oružnici i vojnici. U hodniku trgovačke univerze dočekali su napomenute ministre mnogobrojni ugledi, tršćanski i gorički gradonačelnici, prefekt Moroni, biskup dr. Fogar i drugi. Ministre je pozdravio rektor univerze, prof. Asquini, koji je u svojem govoru spomenuo, da je Trst nakon tolikih borb ipak dobio svoju univerzu. Ujedno je naglasio, da taj prvi korak vlade ne smije da bude zadnji, jer da je Trst jedini most izmedju italijanske kulture i istočnih zemlja. Italija ne smije da pusti s vida tu činjenicu, jer bi se inače iznevjerila svojoj misiji kao pobjednica. Za rektorom je uzeo riječ tršćanski gradonačelnik, koji je hvalio Italiju, njezinu vladu i ministra De Nava. Nato je govorio ministar De Nava. On je u svojem kratkom govoru naglasio, da Italija dobro shvaća važnost Trsta i ulogu tršćanske univerze. Konačno je rektor Asquini pročitao prispjele brzojave, medju kojima i brzojav Mussolinija ministru De Nava, a zatim otvorio novu školsku godinu i zaključio svečane ceremonije.

Srednješkolci iz Istre

koji posjećuju jugoslovenske gimnazije, na izmaku godine 124. sjećaju se iz Jugoslavije svojeg naroda, kojemu putem mile «Istarske Riječi» žele: Sretnu Novu Godinu! — (Slijede potpisi).

Svega po malo

Pobjegla nevjesta na sam dan vjenčanja.

U dalmatinskim selima, a tako i u nekim našim istarskim, još uvijek vlada ružan običaj, da seljaci sklapaju ugovor za udaju svojih kćeri. Pri tome ih redovito vodi trgovački duh, a nimalo se ne obaziru na osjećaje djevojke, kojoj jednim neumjesnim dogovorom hoće da skroje sudbinu. Otac obično, pri čaši vina, nađje svojoj kćeri muža, koji nije ni mlad ni lijep, ali kao naknadu za ta slaba svojstva ima i jednu dobro, a to je — imetak. Radi toga često puta dodje i do otmice, bježanja iz očeve kuće k dragome, a neriječko dodje i do zločina. Jedan takav slučaj desio se ovih dana i u jednom dalmatinskom selu kraj Splita. Evo što o tome dogadjaju piše splitska «Nova doba»:

«Toma A. imao je lijepu i mladu kćer Anicu. Anica je imala malen miraz i voljela je nekog siromašnog seoskog momka. I on je volio nju. Medjutim njezin stari otac Toma nije dobrim okom gledao na njihovo druženje.

Tješio se vjerovanjem, da mu se kćer nije ozbiljno zaljubila i da će, kad on samo ushtjedne, sve biti po njegovom planu. Našao joj je muža i vjerio je protiv njezine volje.

18. decembra te godine imao je i svećenik da dade u crkvi svoj blagoslov mladencima. Stari je skupio svatove, poklao najbolju perad, iznio iz konobe svoje najbolje vino, da se cijelo selo veseli kad on udava kćer. Ali, iako je u krčmi sklopio ugovor o vjenčanju sa «mladoženjem», činio je račun bez krčmara. Osvanuo je dan, kad ih imao da povede pred oltar. Sve se taj dan našlo na svom mjestu, i «mladoženja» i svatovi sa barjacima i cvijećem za kapom i bogata sofra i svećenik, koji je čekao da blagoslovi ovaj brak. Ali kad se sve spremilo, da se krene u crkvu, nasta zaprepaštenje i snebivanje — nestala nevjesta!

Stari se odmah sjetio jadu. Ostavio je i svate i gozbu i svećenika, uzeo flašu rakije i krenuo u Split da potraži svoju kćer. Svati su ostali okupljeni pred kućom nevjeste čekajući triumfalan povratak staroga Tome sa Anicom, da proslave vjenčanje.

Stari je putem iz Ž. do Splita ispio svu rakiju, i, malo nakresan, upao oko 10 sati u policijski ured. Ispričao je nezgodu, koja ga je zadesila.

— Dajte, nadijte mi ju, gospodine komesaru, — rekao je povjereniku — kako ću od puste bruke u selo bez nje. Lako vam je prepoznati, ima novo odijelo «od splitske šalturice», a bit će sigurno u društvu sa onim svojim huncutom!

Poslije starčevog pričanja, bila je upriličena potraga za odbjeglom nevjestom, ali nevjesti ni traga, jer «po odijelu od splitske šalturice», policija je nije mogla da pronadje.

Stari Toma, da mu ne pukne još gora bruka, primirio se i povratio se u selo, gdje je našao svate kako se i bez nevjeste goste i piju.»

Pauci u industriji.

U jednoj tvornici instrumenata za mjerenje u Hobokenu kod Newyorka zaposleno je 200 paukova, koji predu fine konce za neke instruđeni materijal. Rad pomoću tih pauka vrši se upotrebljavale ljudske kose i fina, tanko izvučena žica od platine. Niti pauka, medjutim, služi za tu svrhu bolje nego i đedan gore navedeni materijal. Rad pomoći tih pauka vrši se ovako: Radnice uzmu u ruke pauka i stave ga na mali tanjurić. Tada udaraju po tanjuriću i zvukom, čime prisile pauka, da se spusti sa ruke na zemlju. Spuštajući se pauk ispusti tanku nit iz tijela i dodje do zemlje. Kad stigne dole, radnice učvrste nit na kolovrat, kojega lagano okreću. Ovim okretom pauk se malo odigne od zemlje, ali opet nastoji da se spusti. Time se nit jednako izvlači i uvija na kolovrat. Ovim načinom može se od jednog pauka dobiti po nekoliko stotina metara duga nit. Izvan radnog vremena pauci se drže u velikom kavezu, a hrane se muhama.

Kriminalne senzacije Chicaga.

Chicago ima opet jednu kriminalnu senzaciju. Afera dvoje mladenačkih ubojica, koji su umorili svoga školskog druga, jednog miljarderskog sina, stoji još u živoj uspomeni stanovnika Chicaga. Uz ovu aferu javnost se mnogo bavi sa jednim kriminalnim slučajem, koji izgleda mnogo misterijozniji nego unorstvo Löbela.

Mladi advokat Robin Cooper nadjen je mrtav u predgradju Chicaga. Tijelo je nadjeno u mlaci krvi na pločniku. Pronašli su ga slučajno policajci, koji su tuda prolazili tražeći jednog provalnika.

Tragična sudbina mladog advokata izazvala je u Chicagu silnu senzaciju jer je bio poznat kao dobar advokat. Pred kratko vrijeme bio se mladić zaručio kćerkom jednog bogatog industrijalca i trebao se skorih dana vjenčati.

Stotine detektiva dalo se u potragu, ali nisu mogli pronaći ni najmanji znak, koji bi ih doveo u trag zločincu.

U isto to vrijeme boravio je u Chicagu medij Gabriel Hansen, koji je pobudio senzaciju svojom sposobnošću za vidovitost. Policija u Chicagu došla je na dobru ideju, da te sposobnosti medija upotrebi u kriminalistici. Jedan znanac umorenog Coopera zamoli medija i on uzme učešća u potrazi za ubojicom. Hansen pristane. Na to zapane u trans. U jednom vidovitom snu, vidio je on jednu crnicu kako stoji više mrtvog tijela pokojnog advokata. On je dapače naveo i ime te crnice. Zvala se Mora Jones i po tvrdnji medija ona je umorila advokata Coopena. Za nekoliko dana pronadjena je zbilja u Chicagu crnica ovog imena. Ona je priznala, da je poznavala advokata, ali da ga nije umorila. Tada dodje jedan slučaj u pomoć detektivima. Premetačinom u kući crnice pronadjeno je jedno ljubavno pismo, čiji je pošiljač bio neki Metcalf.

Metcalf, koji je bio dugo godina ljubavnik crnice pronadjen je za kratko vrijeme. U njegovu stanu pronadjeni su krvlju poprskani komadi odijela, koji su sigurno pripadali nesretnoj žrtvi. Sad je postalo jasno, da su Metcalf i crnica umorili advokata. Pred dokaznim materijalom morala je crnica priznati čin. Ona se brani, da je bila samo oružje u rukama svoga ljubavnika te je advokata domamila u svoj stan. Ovdje je Metcalf iz revolvera ustrijelio advokata.

Vidoviti medij sad je namjesten uz dobru platu kao detektiv kod čikaške policije. Od familije umorenog advokata dobio je on kao nagradu 10.000 dolara.

Po pisanju nekog Spiritističkog lista u Parizu, namješteno je kod američke policije već preko 20 vidovitih ljudi, koji u najkompliciranijim stvarima znadu učiniti policiji dragocjene usluge. I u aferi Löbela htjela je policija upotrebiti medija, ali se ni jedan vidoviti detektiv nije tada nalazio u Chicagu.

Radi jedne cigarete ubio prijatelja.

U Maglandu, u Južnoj Franceskoj zavadila su se dva mladića za posljednju cigaretu iz jednog paketa. Jedan od njih toliko se je razbjesnio, da je ubo dvaput nožem svog prijatelja, koji je poginuo u bolnici, kuda su ga preniješi. Prijateljev život za cigaretu, odista preskupa cijena.

Strašan zločin dječaka u Beču.

Dva dječaka izvela su u Beču strašan zločin. Po nagovoru nekog 18-godišnjeg tesarskog naučnika Ronera, okrao je 12-godišnji učenik gradjanske škole Lanik svog oca i pobjegao. Da bi mogli lakše izbjeći progonu, uzeli su dječaci jednog šofera, koga su tečajem vožnje iz revolvera ranili, da se domognu njegova automobila i sami nastave bijeg. Njihova im namjera nije posve uspjela, jer ih je žandarmerija uhvatila i izručila sudu u St. Pöltenu.

Ubio se u postelji svoje nesudjene vjerenice.

U nekom italijanskom gradiću desilo se neobično samoubistvo. Dvadesetitrogodišnji Bruno Corsini, sin podšefa stanice, otišao je u stanu svoje vjerenice, razgovarao s njom nekoliko minuta i za čas se oprostio. Malo kasnije mladić se ušaljao, a da ga nitko nije vidio, u sobu vjereničinu, napisao tamo gospodjici oproštajno pismo, legao u njenu postelju i ispalio si iz revolvera metak u desnu slijepočicu. Ostao je na mjestu mrtav. Uzrok samoubistvu jest, što su mu njegovi roditelji branili da se vjenča sa svojom odabranicom.

Žena koja treba mjesečno 65 pari čarapa.

Ovih se dana vodio proces u Parizu radi svilenih čarapa gospodje Gould, prijašnje žene amerikanskog milijardera Goulda. Gould je podigao tužbu protiv svoje žene, jer ona mjesečno treba 65 pari svilenih čarapa i da je on ne će moći pod tim uvjetima da uzdržava. Sud nije mogao donijeti nikakove osude tako dugo dok se ne ustanovi koliko gospodja Gould dobije mjesečno od svojega muža od kojeg se rastavila i da tako ustanovi da li ona može sebi mjesečno kupiti 65 pari svilenih čarapa. Milijarder Gould se brani time, da on imade više žena za koje mora plaćati i kamo bi došao kad bi svaka od njih mjesečno trebala 65 pari svilenih čarapa?

Medjunarodna afera radi 5 centezima — riješena.

Newyorški «Svjet» piše: «Radi vadjenja hrane iz kutija, koje se otvore bacanjem nikla u stroj američkog automatskog restauranta, upotrebljavao je Italijan Puccini grčki novac. To je opazio upravitelj restauranta, Jugoslaven, imenom Krunčević, te je pritužio Italijana, kojega je redar, Irac, Murphy predveo pred suca, Engleza, Smith-a. Nakon preslušanja i ukora, riješio je Italijana sudac Smith, a na poticaj pomoćnog državnog odvjetnika MacKenna, koji je redom iz Škotske. Tako se ova medjunarodna afera radi pet centi, prouzročena grčkom drahmom u rukama Italijana, riješila odlukom američkog suda bez upitanja — Lige Naroda.»

250-godišnjica Chicaga.

Dne 4. decembra 1924. navršilo se 250 godina, otkad je prvi bijeli čovjek stupio na tlo gdje je danas jedan od najvećih svijetskih gradova — Chicago. To je bio francuski jezuitski misijonar Pere Marquette, koji je dne 4. decembra 1674., doveslao u indijanskom čamcu u ušće čikaške rijeke, koja se tada slijevala u jezero Michigan.

Prama historijskim podatcima točna točka, gdje je Marquette stupio na kopno, je mjesto na kojemu je sada uzdignuta golema zgrada poznatog multimilijunara Wrigleya, magnata gume za žvakanje. Tu je nekada slavni Marquette sagradio pomoću Indijanaca prvu drvenu kolibu.

Dvaćeset sedmo kolo srpske književne zadruge.

U XXVII. kolu srpske književne zadruge izašlo je slijedećih sedam knjiga: Vladimir Stanimirović: Izgnanici, Albanska odiseja; Stjepan Mitrov Ljubiša: Crnogorske i primorske pripovijesti; Milica Janković: Plava gospodja; Ivo Andrić: Pripovetke; Milivoje Bašić: Stare srpske biografije; Pesma o kralju Nalu, ulomak iz staroindijskoga «Mahabharata», preveo T. Maretić; Shakespearov «Hamlet», preveo Sima Pandurović. Sveska 176—182. Na ovo kolo ćemo se posebno osvrnuti.

Iz ženskog carstva.

Neka Mrs Henry La Forge pokazala je prije nekoliko dana da nema apsolutno nikakova respekta pred svim pričama i nagoviještavanjima proroštva. Ona se je naime sada po trinaesti put rastavila. Dama, koja je proturila trinaesti brakorazvoda nije zapravo još ni tako stara, danas su joj četrdeset i pet godina, a po prvi puta se udala pred trideset i jednu godinu kao djevojčica od četrnaest ljeta. Jedan njezin brak bio je anuliran, devet ih je rastavljeno radi nesklada bračnih drugova, dva puta su njezini brakovi bili rastavljeni radi nevjere, a jedan puta radi odlaska od doma. Mrs La Forge tri puta se je udavala za jednog te istoga muža, i tri puta se je od njega rastavila.

Dobio na kartama u 20 minuta 1,000.000 franaka.

Kako javljaju iz Pariza, amerikanski industrijalac Dawidson dobio je kod igranja na karte u 20 minuta jedan milijun franaka.

Književnost i umjetnost

Prva povijest Istre.

Društvo «Braća hrvatskog Zmaja» u Zagrebu izdalo je ovih dana knjigu o Istri: «Povijest Istre» (napisao prof. dr. Dane Gruber) i «Narodni preporod u Istri» (napisao prof. Vjekoslav Spinčić). Knjiga je posvećena Istri istarskim Slavenima prigodom tisućgodišnjice hrvatskoga kraljevstva.

Prvi dio prof. Grubera razdijeljen je u osam poglavlja i to: 1. Istra u davnini i za Rimljana, 2. Istra u herulskoj, gotskoj i bizantinskoj vlasti, 3. Nutarnje prilike Istre za bizantinskoga vladanja, 4. Istra u franačko-italskoj vlasti, 5. Istra u njemačko italskoj vlasti, 6. Nutarnje prilike Istre za njemačko-italske vlasti, 7. Istra pod pretežnom vlašću akvilejskih patrijarha, i 8. Istra u vlasti Mlečana i Habsburgovaca. Pisac tu potanko jasno i razgovijetno opisuje razne dogadjaje i prilike Istre od najstarijega doba pa sve do rapallskoga ugovora. To mora da interesira svakoga Istranina, jer se tiče naše prošlosti i boravka u Istri. Sam pisac u predgovoru kaže, da nismo imali u našem jeziku jedne opširnije povijesti o Istri, dok su se Nijemci i Italijani tim pitanjem mnogo više bavili. To je i ponukalo pisca da napiše tu za nas zlatnu knjigu.

Za nas je pak vrlo važan i drugi dio knjige: «Narodni preporod u Istri». Taj pregled je napisao bivši naš narodni poslanik g. prof. Vjekoslav Spinčić, koji je od početka budjenja narodne svijesti u Istri radio na narodnoj njivi. Spominje nam sve važnije naše istarske ljude, koji su gotovo cijeli svoj život posvetili radu kulturnog i političkog osviješćenja, osnivanjem naših škola, čitaonica, gospodarskih i novčanih društava, pa javnim djelovanjem u općinama, u pokrajinskom saboru, državnom saboru, javnim skupštinama itd. Osobito je u ovom dijelu knjige razvidno, kako je bio opsežan onaj plemeniti rad naših prvaka, našeg tadašnjeg lista «Naše Sloge».

Ovom knjigom ćemo se pozabaviti u više navrata i u «Istarskoj Riječi», jer ćemo moći iz nje izvaditi mnogo zanimivog.

Cijena je knjizi u Zagrebu 50 Dinara. Tko od naših čitatelja želi imati ovu lijepu i važnu knjigu, neka javi upravi «Istarske Riječi» i pošalje 20 lira, pa će uprava naručiti knjigu i poslati je preporučeno onima, koji je naruče.

Vladimir Nazor: «Veli Jože».

U ovoj istarskoj priči simbolizovao je Nazor udes našega naroda: golem i silan, on je dobrućudan kao dijete, služeći kroz vijekove slabijima od sebe. No on je i velik — i na jedan njegov kret ruše se u prah njegovi neprijatelji, a malo volje i jasnoće cilјeva on i u slozi kadar da stvori čudesa. — Ovu priču o istarskom kmetu preudesio je sada autor za djecu i ona je s 22 krasne Šantelove slike upravo izišla u izdanijma «Dječje knjižnice». Nazor je poznat kao najbolji jugoslovenski dječiji pisac, i «Veli Jože» je kao stvoren, da u ovom obliku postane omiljela dječija knjiga. Tu dolaze divovi, čvrgoćeni patuljci i njihova otrovana kopija, div Galeot sa stotinu ruku, Peoglavci, sakriveno blago, dobar zmaj, vještica i njezin bunar, borba divova i sve silne stvari, koje će zanimati dječju fantaziju. Djelo je puno poezije, pisano je krasnim jezikom. Tu divnu knjigu bi morao svaki naš otac dati u ruke svomu djetetu. Toplo preporučujemo. Cijena vrlo lijepo opremljenoj knjizi velikog formata samo 10 D., uredno vezanoj 16 Din. Naručuje se kod «Narodne knjižnice», Zagreb, Vojnička ulica 13.

PREDAVANJE O JUGOSLOVENSKOJ KNJIŽEVNOSTI.

U velikoj dvorani pučkog sveučilišta u Trstu, održao je 13. decembra na veče profesor Urbanac-Urbani zanimivo predavanje o jednom od najvećih književnika našega naroda, o pjesniku Ivu Vojnoviću. Ovaj genij slavenskoga Juga, pjesnik dubrovačke slobode i idealni borac za slobodu i jedinstvo svoga roda, pobudio je, svojom otmenom obrazovanošću i velikim umjetničkim stvaranjem, najveće zanimanje svega književnoga svijeta. Putovao je mnogo pretežkim dijelom Europe, te je svuda predstavljao čovjeka visoke kulture i tako zainteresovao strani svijet za svoju zemlju i njezine velikane. Plemić privlačive vanjštine, po rodjenju i duhu zadirao je u sve sloj eve društva velikoga svijeta, pa je posvuda napravio najbolji utisak i ostavljao za sobom najbolje uspomene. Jednom riječi, on je svoju domovinu predstavljao kao jedan od najpozvanijih. Za svoju ličnost priborio je tu zaslugu, te se o njemu razvile mnoge književne rasprave i predavanje po najvećim književnim stolicama europske javnosti.

Njegovo je ime zaokupljalo veliku publiku i subotnje večeri u Trstu, gdje je spomenuti profesor razvio lijepu raspravu o njegovu životu i radu. Dotaknuo se svih važnijih djela, koja su Vojnovića ovjekovečila, te je dostatnom nepristranošću govorio i o patriotizmu velikog Dubrovčanina. Rodjen iz plemićke porodice, od oca Slavena a majke Romanke, već je u svojoj obiteljskoj kući dobio prvi poticaj za velebnu umjetnost. Tršćanska je publika pratila najvećim interesom riječi predavatelja.

S naše strane moramo izraziti naše veliko zadovoljstvo, što se ipak jedamput počelo računati i u Italiji sa jugoslovenskim narodom kao zrelim da stane upored s velikim narodima za bolju budućnost čovječjega roda. Kad bi italijanska javnost, napose pak tršćanska, čula jedan niz sličnih predavanja, stekla bi uvjerenje o veličini slavenske rase, te ako bi imala samo tračak poštene rasude prištedila bi mnoge «ukrase», kojima često apostrofira naš narod. Tako uobičajeni naslovi našemu životu, kao «barbari» «šćavi» «porchi» i slično, samo su sramotni i nekulturni ispadi jednog naroda, koji tako voli da ističe ljubav do kulture. Samo odstranjivanje medjusobnog nepovjerenja i omalovažavanja, utrt će stazu pravog prijateljstva — a kad se malo prelista stranice morala i povjesti te uvidi da je 600.000 Jugoslovena u Italiji samo odsječena grana svoje slobodne nacije, prestat će i svi oni dekreti koji su na najveću sramotu kulturnoj i modernoj Italiji.

J. Kolin - Gjukić: Engleska Gramatika, Zagreb 1924.

Medju najnovijim izdanjima jugoslovenske literature svakako je ova Engleska Gramatika na prvome mjestu. To je uopće prva i jedina sistematična gramatika na srpsko-hrvatskom jeziku. **«Engleska Biblioteka»** u Zagrebu, u čijem je izdanju gramatika izašla, obećaje da će izdati još toliko potrebite engleske rječnike, te druge engleske knjige sa srpsko-hrvatskim komentarima za školsku i privatnu porabu.

Spisateljica gdja Kolin-Gjukić jest profesorica engleskoga jezika na ženskoj realnoj gimnaziji u Zagrebu, te je ovu Gramatiku sastavila na temelju temeljitog poznavanja engleskoga jezika, i na temelju svoje mnogogodišnje prakse u podučavanju engleskoga jezika u školi i privatno, te se prema tome može služiti gramatikom svatko, koji želi da dobro nauči engleski.

Gramatika je pisana lakim i vrlo shvatljivim načinom, te je u njoj prikazano sve iscrpljivo i pregledno.

Prvi dio tumači čitanje i pisanje engleskih riječi. Ovo je pitanje inače u engleskom vrlo teško, ali spisateljica je to lijepim načinom i zgodnom transkripcijom to obradila, da se svaki početnik može lako i brzo upuliti u ispravno čitanje engleskoga jezika.

Drugi dio sadržaje gramatički materijal, koji je u vrlo dobrom sustavu podijeljen, te je opširan, da se njime može praktično služiti i onaj, koji engleski dobro poznaje.

U opširnom dodatku govori se o sastavljanju privatnih i poslovnih pisama, o homonimima, o anglicizmima, o engleskom novcu, mjerama i utjezima itd. Konac knjige resi geografska karta Velike Britanije.

Gramatika sadržaje još mnogo toga, što zanima svakoga, tko se bavi engleskim jezikom, na pr. najobičnije engleske kratice, pregled glagola sa tačnim izgovorom i drugo.

Mi s naše strane preporučujemo ovu Englesku Gramatiku na našem jeziku, te stoji Din. 80.— (može se poslati i protuvrednost u talijanskim lirama). Narudžbe prima: **Engleska Biblioteka, Zagreb, Prilaz br. 2.**

Zdravstvo

Mnogo baba — kilavo dijete.

(Nastavak).

Da nije možda teško radila, pa sve do u posljednji čas? Ili da se nije možda previše sapinjala? Na to biste vi žene morale jako paziti, kad nosite, kad ste trudne. Trudnoj ženi treba posebna njega, treba je paziti a pomalo i dvoriti i pričuvati je, a nipošto siliti je da teško radi. Može ona u kući da posprema, može pomalo da kuha, da odnese težacima jelo u polje, i tako već druge lakše poslove, ali nipošto ne smije da što teške diže, vuče ili gura, ili da nosi vreću brašna, ili da na mašini šije, ili u trlici da konoplju tuče, ili da povazdan na potoku stoji u vodi i rublje pere. Ne smije opet ni da se previše lijeni i da samo leži i spava. To opet ne bi bilo dobro. Nešto kretanja i rada može joj samo koristiti. Trudna žena ne smije da pije vina ili rakije, jer to škodi djetetu. Dijete od majke pijanice bit će benavo, a možda će i mrtvo roditi.

Trudna žena ne smije ni da se previše steže i sapinje. Ne treba se stidjeti i sakrivati ono, što je najveća sreća za obitelj i porodicu, samo da bude srećno i zdravo! Najposlije treba da vam spomenem, da poslijednje vrijeme pred porodom treba malo pripaziti i na sise, dojke. Vi sve mnogo radite u prašini, znojite se, a na žalost malo se i nikako ne kupate. Sisne bradavice i one škuljice na njima, iz kojih izlazi mlijeko, začepe se tako od prašine i blata, pa se mlijeko u sisama može da ognoji ili će sisne bradavke popucati, a jedno je i drugo velika muka za majku. Zato treba barem mjesec dana prije poroda sise svaki dan malo umiti toplom vodom, a onda i mrzlom, da bradavke ojačaju i otvrdnu. A još jedanput zauvijek opominjem vas najozbiljnije: zovite pri porodu babicu, koja je svoj zanat izučila, a ne puštajte, da vam oko vas gataju i dangube seoske babe, koje od toga ništa ne razumiju. Zato država izučava svake godine lijepi broj babica i šalje ih u sela, da budu ženama u pomoć.

Pa onda još jedno. Za svaki porod treba pripraviti što više čistoga rublja, osobito ponjava, plahta i košulja. Ne stavljajte pod porodilju zamazane ponjave ili suknje, nego jedino svježe oprano, iz ladice izvadjeno rublje».

Dok mi ovako u razgovoru, javi se rodilja, da je nešto grize u trbuhu. «Dobro je to, draga moja, to su poslijednji trudovi, sada će izaći posteljica». Još par puta namrči se rodilja od bola, a u to zaista izadje postelijica (plodva). Sad operemo i očistimo rodilju, metnemo pod nju svježu, čistu ponjavu, preobučemo čistom, na peći malo ugrijanom košuljom, dademo joj da popije čašu mlijeka, pokrijemo je lijepo čistom ponjavom i biljcem, a sada će da počiva. «Sada, drage žene», rekoh, «ako se budemo što razgovarali, malo potiše, da ne bunimo rodilju, ona će valjda da spava! Sirotica, izmučena, treba joj počinka, to će je okrijepiti». «A zar smije da spava?» upita me jedna. «Za što da ne spava?» začudim se ja. «Jok, Bogo, ne damo mi rodilji da spava, već je lijepo povučemo za nos, da se probudi». «Eto vidite opet jedna besmislica neupućenih seoskih žena. Može rodilja lijepo da spava, samo mora babica (primalja) da ostane kraj nje, da pripazi, da ne bi žena previše krvarila. To je sve, a drukčije treba rodilji dati mira da otpočine. Nego sad hajde, da se ja uredim, kad smo sve sretno svršili, pa da podjem kući».

U to dodje domaćin i zovne me u veliku gostinjsku sobu, da se okrepim. Bila je to jedna od rijetkih naših seljačkih kuća sa dvije oveće sobe. Prihvatih rado poziv, a sve u namjeri da se sa ženama još malo porazgovorim o djetencetu, kako će ga njegovati i hraniti.

«Za dijete, a i za majku najbolje je», prihvatim ja, «da ga majka na prsima otrhani. Za majku je to najveće veselje, kad vidi, da joj dijete napreduje, pa i zdravo je i za samu majku da doji, a za dijete nema opet bolje, zdravije i prikladnije hrane, nego što je majčino mlijeko. Nijedna se druga hrana na svijetu ne može u tome isporediti s majčinim mlijekom. Najbolje je, da dojenče sisa, dok dobije zube, dakle do sedmoga mjeseca. Ako majka hoće i može, slobodno ga neka doji i dulje, recimo, dok mu bude godinu dana. Još dalje držati dojenče na sisi nema smisla, jer je to onda za njega već slaba hrana, a žena se bez sumnje time slabi. Drugo je nešto, ako majka nema dovoljno mlijeka. Na sreću to se kod nas rijetko događa, jer naše seoske žene obično mogu da doje. Ali ako se to ipak desi, bilo iz kojega razloga, onda se mora pod svaku cijenu nastojati, da dojenče ipak sisa bar tako dugo, dok majka ima ma i malo samo mlijeka. Poslije se dojenče hrani mješovito: daje mu se sisa, pa onda opet hrana.

(Slijedi).

Šala i razbibriga

Čudnovati most.

Nekakav veliknš povratio se s dalekoga putovanja i šetao s prijateljem po polju, hvaleći se, gdje je bio i što je vidio, a sve prilagao je istini bezbroj laži.

«Ne» — kaže — «što sam vidio ja, toga više ne ću vidjeti. Kakova je ovo naša zemlja? Sad je hladno, sad prevruće, sad se sunce skrije, sad previše svijeti. A tamo je pravi raj! Milota je, kad se samo spomenu! Tamo ne treba ni bunde, ni svijeće: ne znaš, što je noć, i čitavu godinu prolječe. Tamo nitko ne ore i nitko ne sije, a da vidiš što raste i dozrijeva! Eno u Rimu, na primjer, vidio sam krastavac. Bože sveti! Hoćeš li vjerovati? Bogme krastavac kao gora velik.»

«Gle čuda!» odgovori prijatelj. «E, ima po svijetu čudesa, samo ih svatko ne vidi. Evo mi ćemo sad doći do čuda, kakvoga ti nisi vidio. Eno, vidiš li onaj most preko rijeke? Sad ćemo morati po njemu preko. Nije na oko Bog zna što, ali ima čudnu snagu: Nijedan naš lažac ne smije po njem preći: dodje do sredine mosta, a onda padne u vodu. A tko ne laže, može po njem, ako hoće, makar i kolima.»

«A je li velika rijeka?» pita velikaš.

«Nije malena», odgovori prijatelj. — «Eto, vidiš, prijatelju, svašta ima na svijetu. Iako je rimski krastavac velik, kao gora — jeli, tako si rekao?»

«Ma da baš i nije kao gora, ali tako jest, kao kuća.»

«Teško je vjerovati! No kako mu drago, ali je čudan i naš most, po kojem nam je preći. Baš prolijetos strovarila su se s njega (to zna sav grad) dva novinara iz Gorice i jedan kapelan. Ali i krastavac kao kuća, i to je čudo, ako je istina.»

«No ta baš nije takovo čudo, jer treba znati, da nisu svuda kuće, kao kod nas. Kakove su tamo kuće?» Dvoje može u jednu uljesti, i ti ne mogu ni stati ni sjesti.»

«Pa neka je i tako, ali ipak je to lijep krastavac, u kojem se dvoje može da smjesti. Ali i naš je most nešto: Lažac ne može po njem ni pet koraka koračiti, i već je u vodi. Neka ti bude tvoj rimski krastavac, ali.....»

«Čuj» — presiječe mu riječ lažnjivac — «čemu da idemo na most? Idimo radje na brod».

Tudja valuta na tršćanskoj burzi.

Trst, 31. decembra 1924. — Jedna engleska lira šterlina stoji 111.60 ital. lira; jedan amerikanski dolar 23.60 ital. lira; 100 franceskih franaka 127 ital. lira; 100 švicarskih franaka 460 ital lira; 100 čehoslovačkih kruna 71.75 ital. lira; 100 jugoslovenskih dinara 36 ital. lira; 100 rumunjskih leja 12.25 ital. lira; 1000 madžarskih kruna 33 ital. cent.; 1000 njemačko-austrijskih kruna 33.6 ital. centezima.

DAROVI
u fond «Istarske Riječi»:

Istrani, koji su nastanjeni u Zagrebu, mjesto novogodišnjih čestitaka svojim rodjacima, prijateljima i znancima, šalju 128 dinara u fond «Istarske Riječi» uz poklik: Bila vam Sretna Nova Godina! — Darovaše po 10 dinara: Semelić Božo, Bančić Šime, Roviš Antun, Cvitić Josip, Matko Zlatić, Načinović Mirko, Dukić Edo i Doblanović Antun; po 5 lira: Bančić Josip, Doblanović Martin, Doblanović Branko, Vladislović Antun, Smolica Petar, Periša Ivo, Raktić Jakov i Gortan Antun; po 3 lire: Grbac Petar.

Gosp. Metod Flego iz Trsta 10 lira. Ugledali se i drugi!

DOPISNICA UREDNIŠTVA

Gospodinu M. P. u Pazinu: List, koji poput fašističkih «Popolo di Trieste», «L'Azione» napada naše «Istarske narodne pjesme», naš koledar «Franina i Jurina», našu «Istarsku Riječ», a niti jednom riječju nije spomenuo «Istarsku književnu zadrugu» — nije naš. «Istarske narodne pjesme» izišle su mnogo mnogo prije.

Promjena voznog reda na željeznicama.

Današnjim danom stupaju u krijepost novi vozni red na željeznicama. Na istarskim željeznicama vrijedit će do druge promjene ovaj vozni red za putničke vozove:

Pruga Trst-Pula: Vlak br. 4393 odilazi iz Kanfanara u 6 sati i 8 časaka, a dolazi u Pulu u 7.10; vlak br. 4395 odilazi iz Trsta (S. Andrea) u 5.25, a dolazi u Pulu u 9.55; vlak br. 689 odilazi iz Trsta u 12.30, a dolazi u Pulu u 16.25; vlak 4397 odilazi iz Kanfanara u 19.30, a dolazi u Pulu u 20.35; vlak br. 1737 odilazi iz Trsta u 19, a dolazi u Pulu u 23.30; vlak br. 4390 odilazi iz Herpelje-Kozina u 6.43; a dolazi u Trst u 7.35; vlak br. 4392 odilazi iz Pule u 5.10, a dolazi u Trst u 9.55; vlak br. 4394 odilazi iz Pule u 7.55, a dolazi u Kanfanar u 8.57; vlak br. 686 odilazi iz Pule u 11.30, a dolazi u Trst 15.35; vlak br. 1736 odilazi iz Pule u 16.25, a dolazi u Trst u 21.05; vlak br. 4396 odilazi iz Pule u 17.2, a dolazi u Kanfanar u 18.28.

Pruga-Herpelje-Kozina-Divača: Vlak br. 4403 odilazi iz Divače u 5.56, a dolazi na Kozinu u 6.28; vlak br. 4405 odilazi iz Divače u 12.40, a dolazi na Kozinu u 13.17; vlak br. 4407 odilazi iz Divače u 19.05, a dolazi na Kozinu u 19.40; vlak br. 4404 odilazi iz Kozine u 9.55, a dolazi u Divaču u 10.30; vlak br. 4406 odilazi iz Kozine u 14.48, a dolazi u Divaču u 15.24; vlak br. 4408 odilazi iz Kozine u 20.04, a dolazi u Divaču u 20.22.

Pruga Kanfanar-Rovinj: Vlak br. 4413 odilazi iz Kanfanara u 9.10 a dolazi u Rovinj u 9.55; vlak broj 4415 odilazi iz Kanfanara u 12.30, a dolazi u Rovinj u 13.22; vlak br. 4417 odilazi iz Kanfanara u 18.40, a dolazi u Rovinj u 19.33; vlak br. 4419 odilazi iz Kanfanara u 22.50, a dolazi u Rovinj u 23.35; vlak br. 4410 odilazi iz Rovinja u 5, a dolazi u Kanfanar u 5.56; vlak br. 4412 odilazi iz Rovinja u 16.15, a dolazi u Kanfanar u 17.12; vlak br. 4418 odilazi iz Rovinja u 21.30, a dolazi u Kanfanar u 22.27.

Sretnu Novu Godinu!

želi svim svojim cijenj. klijentima

Tiskara, knjigovežnica, kartonažna tvornica i papirna industrija

JOSIP KRMPOTIĆ, VIR-DOMŽALE

„Istarska književna zadruga"

želi svim svojim članovima i prijateljima

Sretnu Novu Godinu!

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI

Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU

JAVNA ZAHVALA.

Svima onima, koji su se počrtvovali, da isprate po onom kišovitom vremenu, moj pok. supruga

Antona Rubeša

na vječni počinak, najljepša hvala a od Boga plata.

Posebna hvala našem liječniku, gosp. dru **Janku Mavrović**, koji nije žalio truda, da ublaži boli pokojnog mi supruga.

Do smrti bit ću zahvalna pripomoćnom i poučnom društvu **„Domoljub" iz Rukavca**, koje je mom pokojnom suprugu, uvidjevši potrebu, izdavalo i prekopropisnu novčanu potporu, a osim toga sakupilo lijepu svotu novaca za pokriće troškova.

FRANČIĆI, 24. decembra 1924.

IVANKA ud. RUBEŠA.

✝

Klementina Gervais, u ime svoje, svojih sestara i cijele rodbine javlja svim prijateljima i znancima, da im je dobra majka, punica i baka

Marija ud. Tomašić

nakon kratke i težke bolesti, providjena svetotajstvom umirućih, blago u gospodinu usnula dne 25/XII. u 10½ na večer.

Pokop mile pokojnice obavio se je dne 27/XII. u 3 sati popodne na bakarskom groblju.

Pokoj vječni daruj joj gospodine!

U Bakru, dne 27/XII./1924.

NOVE GREDE IN DASKE prodaje po najpovoljnijim cijenama Matej Bančić — Kršanci p. Žminj (Gimino), Istra.

Buzetsko društvo za štednju i zajmove

registrovana zadruga na neograničeno jamčenje

utemeljena god. 1897.

u BUZETU-PINGUENTE - SV. IVAN 65

je naš najbolji i najsigurniji novčani zavod u centralnoj Istri, zato je dužnost svakog našeg rodoljuba, da ulože u nj svoj novac, jer ukamaćuje uloške na štednju najpovoljnije, daje zajmove i otvara tekuće račune uz najbolju kamatnu mjeru, obavlja i druge bankovne poslove brzo i točno

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

Telefon: 5-18 Podružnica u Trstu: Via XXX Ottobre, 11 Telefon: 5-18

PODRUŽNICE:

Brežice, Celje, Gorica, Kranj, Maribor, Metković, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split

CENTRALA u LJUBLJANI

Dionička glavnica i pričuva:

60.000.000 dinara.

Bavi se svim bankovnim poslovima. Prima uloge na uložne knjižice, te ih ukamaćuje sa 4%, a uloge na tekuće račune sa 4½% netto. Za otkaz vezanih uložaka plaća postotke po dogovoru Izvršuje burzne naloge i daje u najam sigurnosne kubije (SAFES)

Blagajna je otvorena od 9½—12.50 i od 15½—16 sati